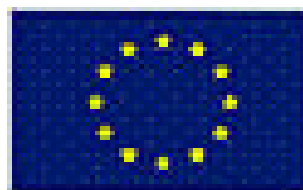

**PROGRAM NA RZECZ ZATRUDNIENIA
I SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ
W POWIECIE STAROGARDZKIM**

Starogard Gdański, październik 2007

Program Na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej został stworzony, aby zrealizować cele rozwojowe, jakie stoją przed Powiatem Starogardzkim w zakresie Kapitału Ludzkiego w latach 2007 – 2013. Nowy okres programowania to nowa i być może niepowtarzalna już nigdy w tak szerokim obszarze szansa na „rewitalizację” zasobów ludzkich. Analiza potrzeb, jaka na użytek tego Programu została opracowana, wyraźnie wskazuje obszary ludzkie, które mają szansę na zlikwidowanie barier społecznych, gospodarczych, edukacyjnych i zawodowych. Realizacja tego odważnego, ale również koniecznego przedsięwzięcia będzie odbywać się w oparciu o Program Operacyjny Kapitał Ludzki.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL) to blisko 10 mld euro na najbliższe siedem lat z Europejskiego Funduszu Społecznego dla Polski. W ramach PO KL 60% alokowanych środków zostanie przeznaczonych na wsparcie realizowane przez regiony zaś pozostałe 40% środków będzie wdrażane sektorowo przez poszczególne ministerstwa. Komponent regionalny w Województwie Pomorskim będzie wynosić blisko 300 mln euro. Przewidywana pula środków na nasz Powiat to około 6 mln zł na rok. Samorząd Województwa poprzez Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urzędu Marszałkowskiego będzie instytucją pośredniczącą w zarządzaniu priorytetami regionalnymi.

W celu efektywnego wykorzystania dostępnych środków w Województwie Pomorskim we wszystkich powiatach zostały przygotowane Powiatowe Programy Na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej.

Program jest podstawowym dokumentem w Powiecie, dzięki któremu ułatwione będzie aplikowanie o fundusze z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007 - 2013.

Program stanowi plan działań, które doprowadzą do rozwiązania podstawowych problemów zasobów ludzkich w obszarach rynku pracy, integracji społecznej, edukacji, przedsiębiorczości oraz rozwoju obszarów wiejskich.

Program jako dokument strategiczny określa:

- problemy występujące ww. obszarach,*
- cele operacyjne ogólne i szczegółowe opisujące pożądaną sytuację ww. obszarach,*
- wskaźniki charakteryzujące cele operacyjne ogólne i szczegółowe,*
- typy projektów, inicjatyw możliwych do realizacji w ramach Programu.*

Do opracowania Programu został utworzony zespół roboczy składający się z przedstawicieli wszystkich samorządów gminnych i miejskich, przedstawicieli instytucji publicznych: Powiatowego Urzędu Pracy, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Aresztu

Śledczego, przedstawicieli miejskich i gminnych ośrodków pomocy społecznej, reprezentantów organizacji pozarządowych (Towarzystwa Rozwoju Powiatu Starogardzkiego, Kociewskiego Stowarzyszenia Pomocy Dziecku i Rodzinie, Stowarzyszenia Wspomagającego Osoby ze Środowisk Dysfunkcyjnych „Można Inaczej”, Caritasu Archidiecezji Gdańskiej) oraz przedstawicieli organizacji skupiających bądź wspierających przedsiębiorców (Agencji Wspierania Przedsiębiorczości, Cechu Rzemiosł Różnych, Starogardzkiego Klubu Biznesu, Zrzeszenia Handlu i Usług). Koordynacją tych prac oraz ich inicjowaniem zajął się Wydział Polityki Gospodarczej i Funduszy Europejskich Starostwa Powiatowego w Starogardzie Gdańskim.

Metoda pracy jaką przyjęto podczas pracy nad Programem została oparta na partnerskim modelu budowy planów strategicznych. Intencją Programu jest również, aby powstawanie pomysłów projektowych, a następnie ich realizacja odbywała się w oparciu o partnerstwa pomiędzy różnymi podmiotami życia społecznego Powiatu Starogardzkiego.

SPIS TREŚCI:

I. Diagnoza (analiza sytuacji społeczno – ekonomicznej, bariery rozwoju, wnioski).	5
A) Opis geograficzny i demograficzny Powiatu	5
B) Rynek Pracy	7
C) Przedsiębiorczość	17
D) Edukacja	25
E) Integracja społeczna	30
II. Analiza SWOT.	39
III. Cele operacyjne ogólne i szczegółowe oraz wskaźniki je charakteryzujące.....	42
IV. Sposób wdrożenia programu.	46
V. Struktura zarządzania.	58
VI. Monitoring i ewaluacja.	60

I. Diagnoza (analiza sytuacji społeczno – ekonomicznej, bariery rozwoju, wnioski).

A) Opis geograficzny i demograficzny Powiatu.

Powiat Starogardzki leży w południowo – wschodniej części województwa pomorskiego. Zajmuje powierzchnię około **1346 km²**, co powoduje, że jest jednym z większych powiatów w województwie pomorskim.

Swoim zasięgiem obejmuje 13 gmin, w tym:

- gminy miejskie: Czarna Woda, Skórcz, Starogard Gdański,
- gminy wiejsko – miejskie: Skarszewy,
- gminy wiejskie: Bobowo, Kaliska, Lubichowo, Osieczna, Osiek, Skórcz, Smętowo Graniczne, Starogard Gdański, Zblewo.

Siedzibą władz Powiatu jest miasto Starogard Gdański, w którym krzyżują się dwa ważne szlaki komunikacyjne: droga krajowa nr 22 Berlin – Królewiec (kierunek wschód – zachód) z drogą wojewódzką nr 222 (kierunek północ – południe). Przez Powiat Starogardzki przebiegać będzie autostrada A1 ze zjazdami w Swarżynie i Ropuchach oraz węzłem w Kopytkowie. Najbliższe lotnisko znajduje się w Gdańsku – Rębiechowie, w odległości 66 km od Starogardu Gdańskiego.

Powiat Starogardzki zamieszkuje ponad 122 tys. mieszkańców, co sprawia, iż pod względem liczby mieszkańców zajmuje drugie miejsce wśród powiatów ziemskich województwa pomorskiego. Najślabiej zaludnione są gminy Osiek, Bobowo oraz Osieczna.

Ludność Powiatu Starogardzkiego (stan na dzień 31.12.2006 r.)

Wyszczególnienie	Ludność ogółem
<i>Powiat Starogardzki</i>	<i>122 606</i>
Gminy miejskie	
Czarna Woda	3 465
Skórcz	3 590
Starogard Gdański	47 970
Gminy miejsko - wiejskie	
Skarszewy	13 848
Gminy wiejskie	
Bobowo	2 899
Kaliska	5 167
Lubichowo	5 980
Osieczna	2 925
Osiek	2 467
Skórcz	4 665
Smętowo Graniczne	5 376
Starogard Gdański	13 505
Zblewo	10 749

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych dostarczonych przez gminy

Powiat Starogardzki obejmuje tereny Kociewia, obszaru niezwykle atrakcyjnego turystycznie. Na jego atrakcyjność wpływają: czysta, nieskażona przyroda, liczne jeziora, rzeki, pomniki przyrody, duże kompleksy leśne z bogactwami natury, obszary krajobrazu chronionego i rezerваты przyrody.

W celu harmonijnego rozwoju Powiatu Starogardzkiego Komitet Rozwoju Lokalnego przygotował Strategię Rozwoju Powiatu Starogardzkiego przyjętą przez Radę Powiatu Starogardzkiego w dniu 30 sierpnia 2002 roku.

B) Rynek Pracy.

W Powiecie Starogardzkim liczba zarejestrowanych bezrobotnych według stanu na dzień 31 maja 2007 r. wynosiła 9831 osoby i była mniejsza o 1365 osób w porównaniu do stanu na koniec 2006 roku.

Stopa bezrobocia w Powiecie Starogardzkim sukcesywnie maleje, z **30,0 %** w grudniu 2005 r., 26,7% w grudniu 2006 r., do **24,9 %** w kwietniu 2007 roku.

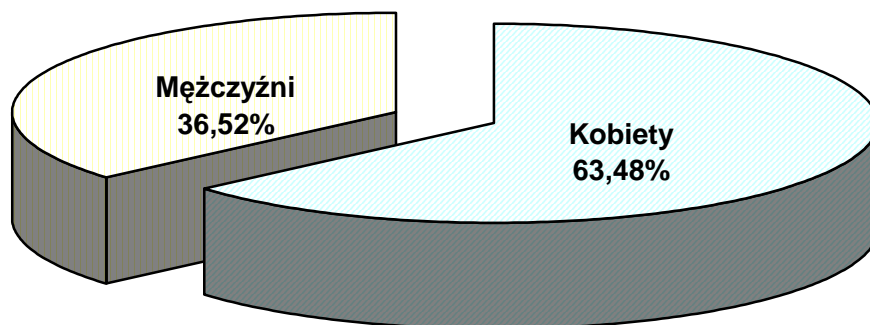
Z ogólnej liczby bezrobotnych:

- 6241 osób to bezrobotne kobiety, stanowią one 63,5% ogółu bezrobotnych,
- 4996 osób bezrobotnych mieszka na wsi,
- 3659 osób mieszka w mieście Starogard Gdański,
- 2255 kobiet to mieszkanki Starogardu Gdańskiego,
- 3207 kobiet mieszka na wsi, stanowią one 64,2% bezrobotnych mieszkających na wsi.

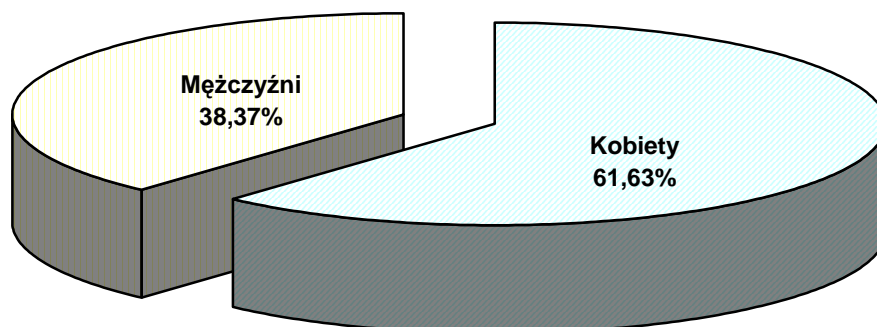
Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy:

- bezrobotni do 25 roku życia 2579 osób, w tym 1548 kobiet,
- bezrobotni powyżej 50 roku życia 1560 osób, w tym 815 kobiet,
- długotrwale bezrobotni 6797 osób, w tym 4603 kobiety,
- bez kwalifikacji zawodowych 2679 osób, w tym 1770 kobiet,
- samotnie wychowujących co najmniej jedno dziecko do 7 roku życia 521 osób, w tym 501 kobiet,
- niepełnosprawni 339 osób, w tym 185 kobiet.

**Struktura bezrobocia w Powiecie Starogardzkim
według płci na dzień 31.05.2007 roku:**

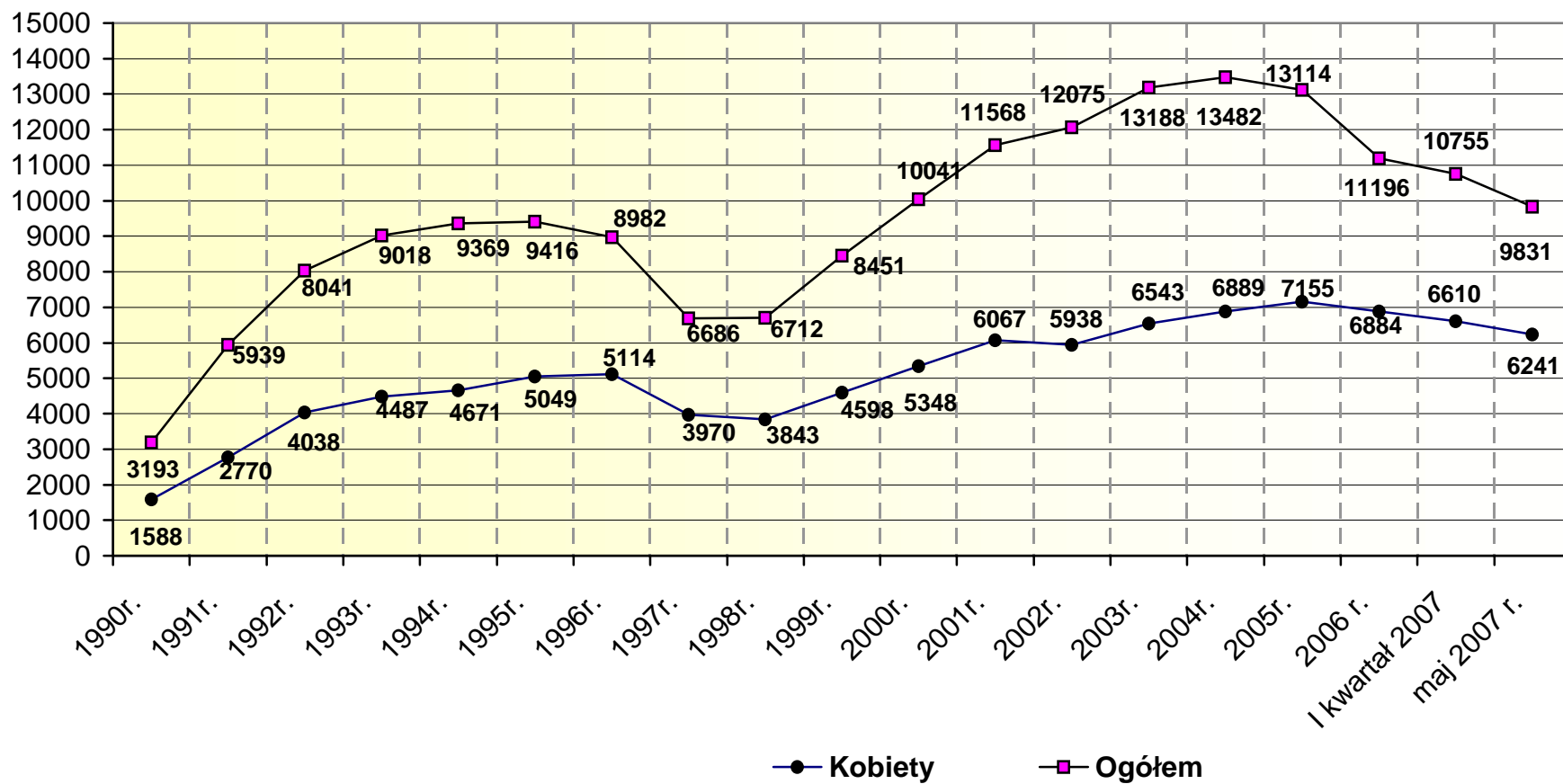

w tym miasto Starogard Gdański

Przyrost liczby bezrobotnych w Powiecie Starogardzkim

od 1990 do 31.05.2007 r.

W pierwszych 5 miesiącach 2007 roku zarejestrowało się 3430 osób, w tym 1621 kobiet tj. 47,3% nowo zarejestrowanych, a liczba nowo zarejestrowanych w poszczególnych miesiącach przedstawiała się następująco:

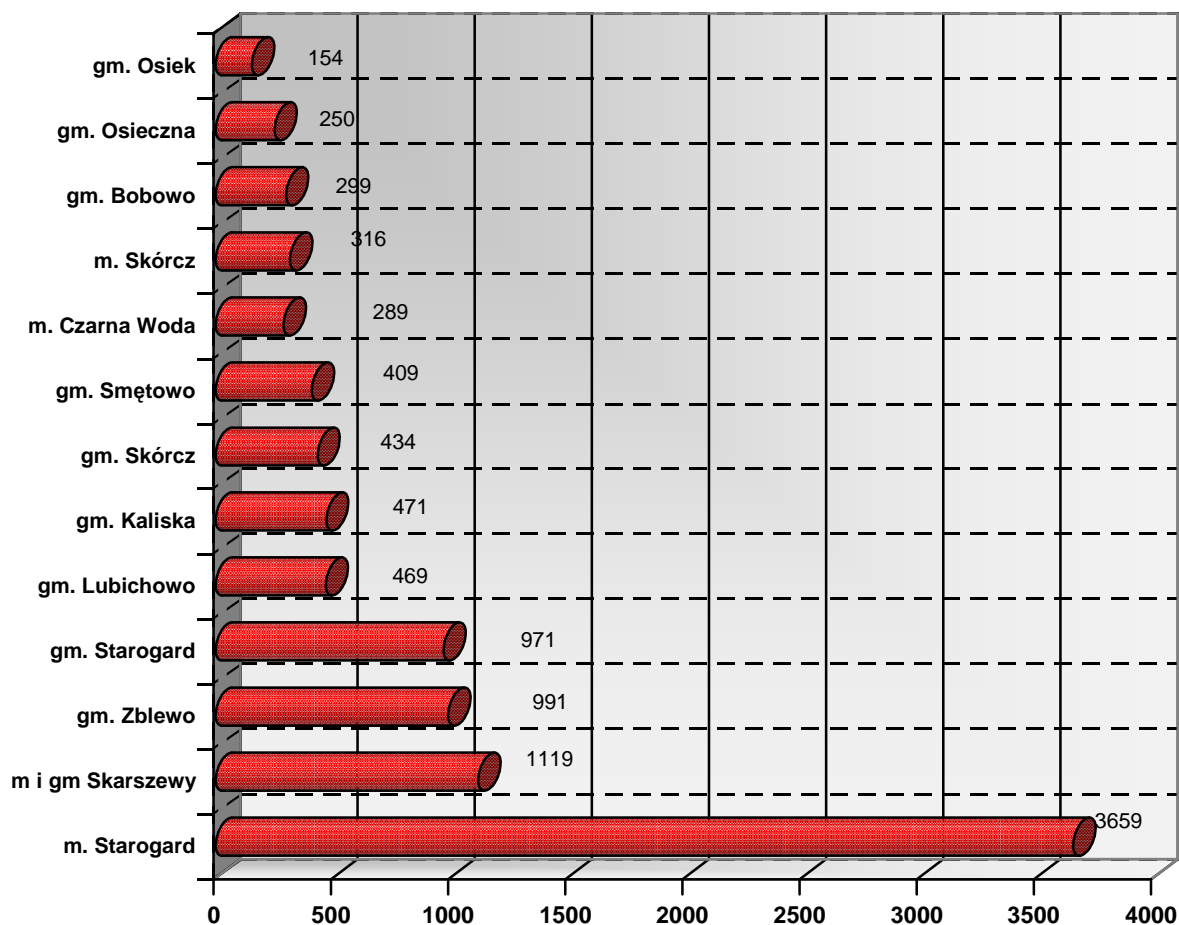
Miesiąc	Liczba zarejestrowanych ogółem	W tym kobiet
I	789	344
II	676	309
III	671	343
IV	627	286
V	667	339

Spośród osób nowo zarejestrowanych w okresie 5 miesięcy 2007 roku:

- 776 osób po raz pierwszy uzyskało status bezrobotnego tj. 22,6% nowo zarejestrowanych,
- 2654 osoby powróciły do rejestracji po raz kolejny od 1990r. tj. 77,4% nowo zarejestrowanych,
- 800 osób przed uzyskaniem statusu bezrobotnego dotychczas nie pracowało tj. 23,3% nowo zarejestrowanych ,
- 949 osób nie posiadało kwalifikacji zawodowych,
- 17 osób zostało zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy.

Bezrobotni według miast i gmin Powiatu Starogardzkiego,

stan na dzień 31.05.2007 roku:

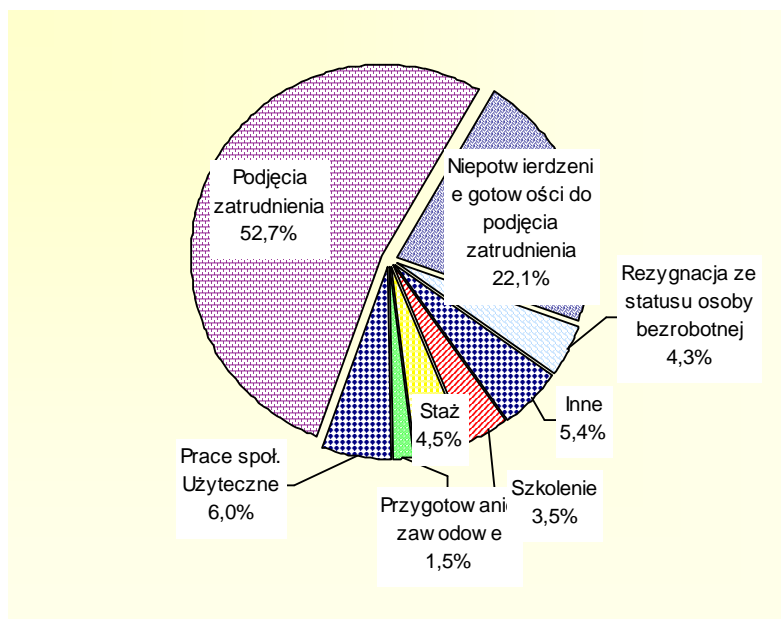

W okresie od stycznia do maja 2007 r. z ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy wyłączono 4795 osób, w tym 2264 kobiety, stanowią one 47,2% ogółu wyłączeń.

Przyczyny wyłączenia:

- podjęcie zatrudnienia - 2527 osób
- rozpoczęcie szkolenia - 168 osób
- rozpoczęcie stażu - 217 osób
- rozpoczęcie pracy społeczno użytecznej - 286 osób
- rozpoczęcie przygotowania zawodowego - 70 osób
- nie potwierdzenie gotowości do podjęcia pracy - 1061 osób
- rezygnacja ze statusu osoby bezrobotnej - 205 osób

- inne przyczyny (np. zmiana miejsca zamieszkania, podjęcie nauki, nabycie uprawnień do świadczenia przedemerytalnego, ukończenie 60/65 lat) – 261 osób.

Bezrobotni wg grup wiekowych na dzień 31.05.2007 r. przedstawiają się następująco:

- najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby w wieku 18-24 lat - 2579 osób i w wieku 25-34 lat - 2572 osoby, obie te grupy stanowią 52,4% ogółu bezrobotnych,
- najmniejszą grupę stanowią osoby powyżej 55 roku życia – 548 osób, tj. 5,6% ogółu bezrobotnych.

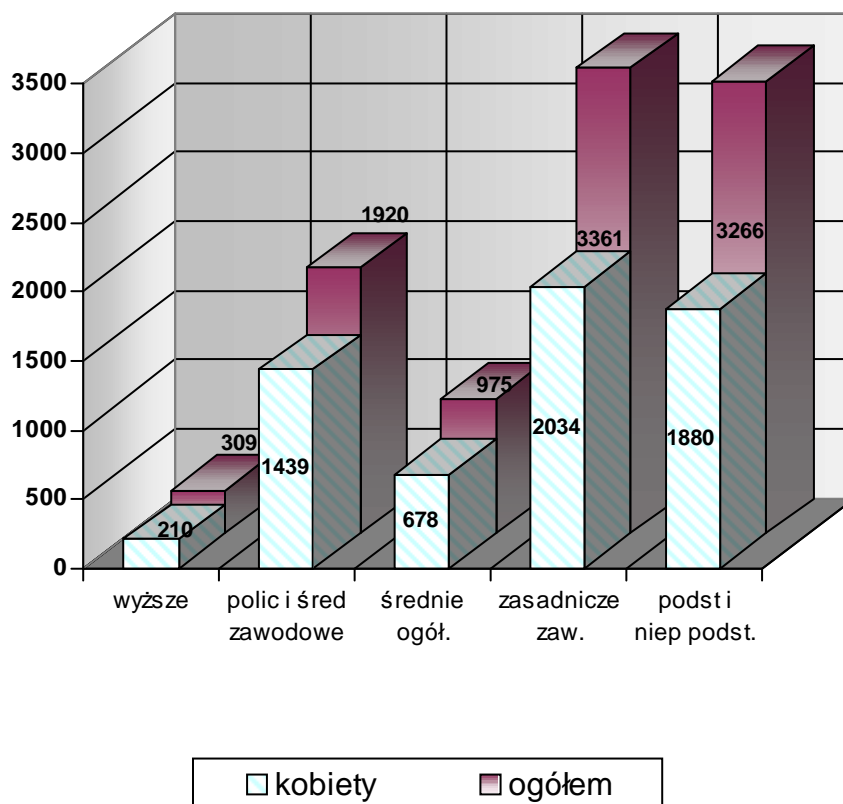
Bezrobotni według wykształcenia:

- najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem zawodowym 3361 osób,
- wykształcenie podstawowe i poniżej posiada 3266 osób bezrobotnych,
- wykształcenie policealne i średnie zawodowe posiada 1920 osób,
- wykształcenie średnie ogólne posiada 975 osób bezrobotnych,
- wykształcenie wyższe posiada 309 osób bezrobotnych.

Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy:

Do 1 miesiąca	592 osoby	6,0%
1 do 3 miesięcy	880osób	8,9%
3 do 6 miesięcy	1182 osoby	12,2%
6 do 12 miesięcy	1748 osób	17,7%
12 do 24 miesięcy	1609 osób	16,3%
Powyżej 24 miesięcy	3820 osób	38,9%

Struktura bezrobotnych w Powiecie Starogardzkim wg wykształcenia na dzień 31.05.2007 rok:

W okresie 5 miesięcy 2007 roku Powiatowy Urząd Pracy dysponował 3023 ofertami pracy, jest to o 801 ofert więcej niż w analogicznym okresie roku ubiegłego.

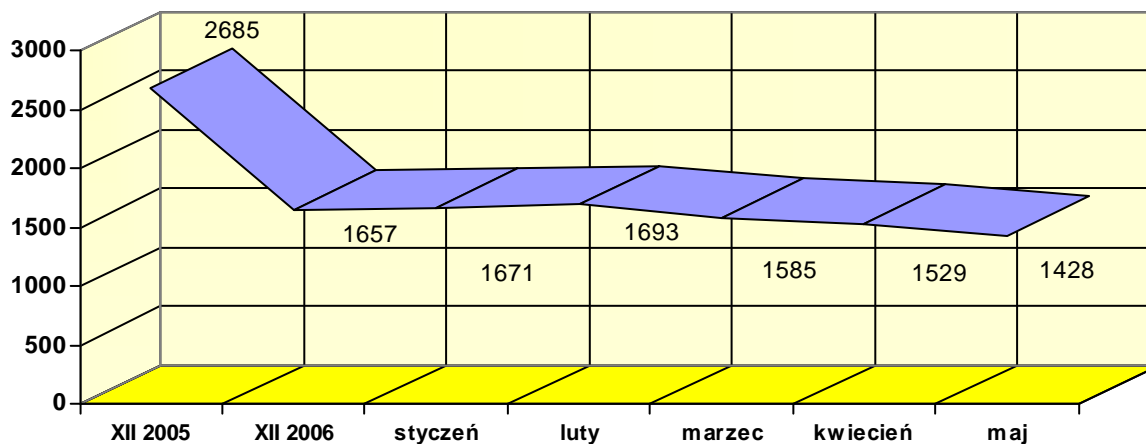
Liczba zgłoszonych ofert pracy w poszczególnych miesiącach kształtowała się następująco:

Styczeń	509
Luty	502
Marzec	793
Kwiecień	524
Maj	695

W omawianym okresie 2527 osób podjęło pracę, liczba podejmujących pracę w poszczególnych miesiącach kształtowała się następująco:

Styczeń	403
Luty	401
Marzec	548
Kwiecień	586
Maj	589

Ilość osób uprawnionych do zasiłku dla bezrobotnych w okresie od I do V 2007 roku

Według stanu na dzień 31.05.2007 r. uprawnionych do zasiłku dla bezrobotnych było 1428 osób, w tym 725 kobiet.

Pobierający zasiłek dla bezrobotnych stanowią 14,5% ogółu bezrobotnych. Ponadto w Powiatowym Urzędzie Pracy w Starogardzie Gd. zarejestrowanych jest 95 osób poszukujących pracy, w tym 51 kobiet.

Na sytuację rynku pracy w Powiecie Starogardzkim ma wpływ wiele czynników. Na pewno wysokie tempo rozwoju gospodarki i przybywanie miejsc pracy, które jest jednak niewystarczające aby wchłonąć większą część rejestrowanego bezrobocia, ale również struktura zawodowa samych bezrobotnych. Analiza pokazuje jednoznacznie, że w dużo trudniejszej sytuacji znajdują się kobiety niż mężczyźni. Z kolei z badania jakie zostało przeprowadzone w zakresie zawodów deficytowych i nadwyżkowych można wyciągnąć wnioski i określić aktualne potrzeby rynku pracy. Potrzeby te skupiają się nie tylko na konkretnych kwalifikacjach zawodowych, zdobytych w systemie szkolnym czy na kursach kształcących, ale na dodatkowych umiejętnościach o charakterze uniwersalnym, takich jak: planowanie ścieżki własnego rozwoju zawodowego, elastycznego podejścia do oczekiwań pracodawców czy uwzględniania konieczności kilkakrotnych reorientacji zawodowych na przestrzeni całej kariery zawodowej.

Powyższa analiza ujawniła pewne charakterystyczne fragmenty struktury samych bezrobotnych. Przede wszystkim na plan główny wychodzi stosunkowo duża liczba osób bez zawodu, które można podzielić na osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej oraz wykształceniem ogólnokształcącym. Przy czym można założyć, iż osoby z drugiej grupy będą kontynuować naukę i w rezultacie nabędą uprawnienia i kwalifikacje do wykonywania określonego zawodu.

Informacje zawarte w statystykach Powiatowego Urzędu Pracy w Starogardzie Gd. nie pozwalają na pełne zidentyfikowanie zjawiska popytu i podaży na lokalnym rynku pracy. Odnoszą się one jedynie do bezrobocia rejestrowanego oraz tej części ofert pracy, która jest zgłaszana do PUP.

Pracodawcy w 2006 r. zgłaszali do PUP najczęściej zapotrzebowanie na następujące oferty pracy: szwaczka, sprzedawca, pracownik biurowy, stolarz, murarz, kierowca samochodu ciężarowego, ślusarz, robotnik gospodarczy, spawacz, robotnik budowlany, pracownik ochrony mienia, magazynier, cieśla, zbrojarz, tapicer.

Dla rozwoju rynku pracy decydująca będzie w najbliższych latach ścisła współpraca na linii szkoły gimnazjalne – szkoły ponadgimnazjalne – PUP – pracodawcy. Stworzenie spójnego systemu kształcenia odpowiadającego na potrzeby rynku pracy i dobre doradztwo

zawodowe będą rzutowały na przyszłość kolejnego pokolenia mieszkańców Powiatu Starogardzkiego.

C) Przedsiębiorczość.

Według danych Urzędu Statystycznego w Gdańsku w 2006 roku w Powiecie Starogardzkim zarejestrowanych było 413 podmiotów gospodarczych w sektorze publicznym oraz 9 224 podmiotów w sektorze prywatnym.

Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w 2006 roku (sektor publiczny i sektor prywatny):

Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Powiat Starogardzki	7 101	7 712	7 983	8 573	8 618	9 020	9 637
Gminy miejskie							
Czarna Woda	161	178	187	194	177	203	229
Skórcz	268	286	281	292	286	295	315
Starogard Gdański	3 703	3 971	4 168	4 367	4 542	4 764	5 070
Gminy miejsko - wiejskie							
Skarszewy	635	686	680	735	706	739	788
Gminy wiejskie							
Bobowo	123	149	144	160	150	158	169
Kaliska	279	284	302	322	329	336	360
Lubichowo	286	287	301	333	312	329	345
Osieczna	118	124	124	140	137	137	138
Osiek	131	141	139	154	169	182	187
Skórcz	144	167	162	187	167	174	191
Smętowo Graniczne	197	237	236	254	219	229	248
Starogard Gdański	528	627	638	725	703	737	840
Zblewo	528	575	621	710	721	737	757

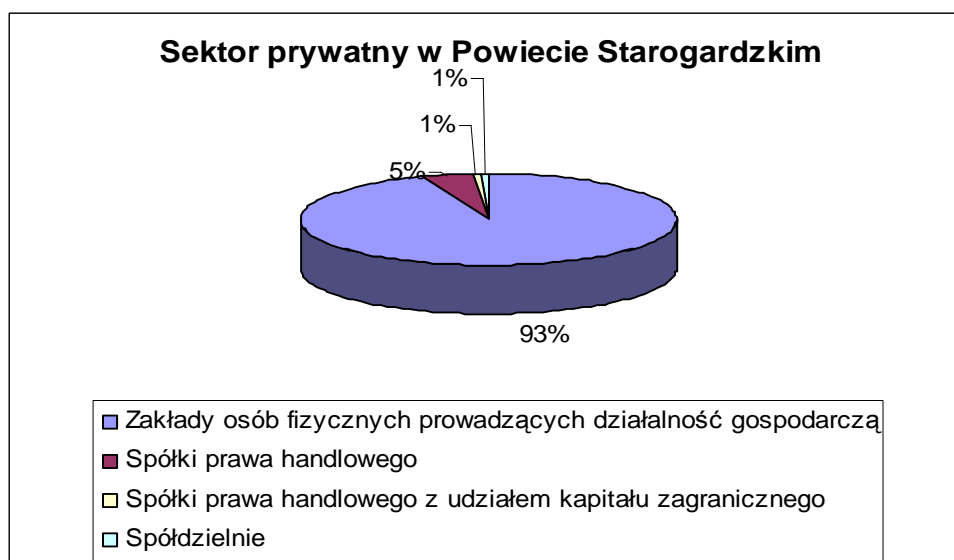
Źródło: opracowanie Powiatowego Urzędu Pracy w Starogardzie Gdańskim na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wśród zarejestrowanych w Powiecie podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym dominującą pozycję zajmują osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (ok. 93 %), na drugim miejscu plasują się spółki prawa handlowego (5%). Liczba zarejestrowanych spółdzielni w Powiecie stanowi ok. 1% wszystkich podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym.

**Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w 2006 roku –
sektor prywatny**

Wyszczególnienie	Zakłady osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą	Spółki prawa handlowego	Spółki prawa handlowego z udziałem kapitału zagranicznego	Spółdzielnie
Powiat Starogardzki	7 821	375	69	50
Gminy miejskie				
Czarna Woda	156	7	1	2
Skórcz	236	12	0	3
Starogard Gdański	4 237	203	43	17
Gminy miejsko - wiejskie				
Skarszewy	610	41	3	7
Gminy wiejskie				
Bobowo	139	2	1	1
Kaliska	306	8	3	2
Lubichowo	289	5	3	3
Osieczna	93	4	1	0
Osiek	148	4	1	1
Skórcz	147	5	0	1
Smętowo Graniczne	183	8	2	4
Starogard Gdański	660	52	8	6
Zblewo	617	24	3	3

Źródło: opracowanie Powiatowego Urzędu Pracy w Starogardzie Gdańskim na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

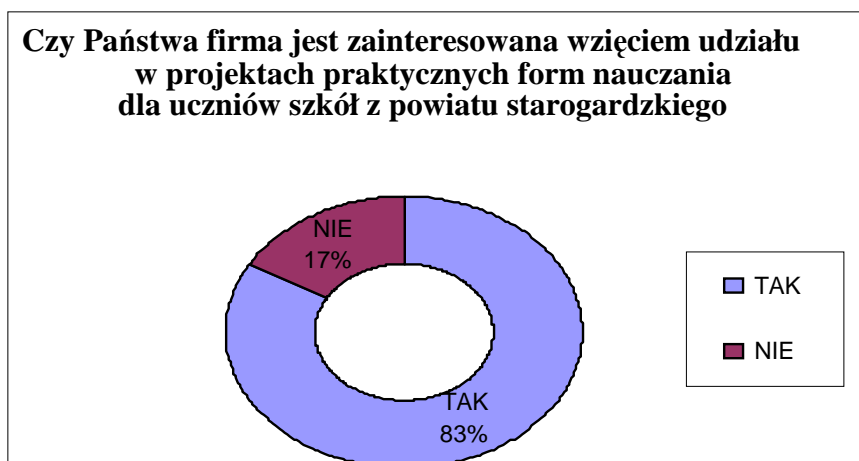
Rozkład przestrzenny podmiotów gospodarczych w Powiecie jest nierównomierny. Najwięcej przedsiębiorstw zlokalizowanych jest na terenie miasta Starogard Gdański. Stosunkowa duża liczba firm znajduje się również w gminie wiejskiej Starogard Gdański, w gminie wiejsko – miejskiej Skarszewy oraz w gminie Zblewo. Najmniej firm występuje w gminach Osieczna, Osiek, Bobowo oraz gminie wiejskiej Skórcz. Podmioty gospodarcze zlokalizowane na terenie Powiatu Starogardzkiego to w większości średnie, małe i mikro – przedsiębiorstwa

Główne sektory gospodarki w Powiecie Starogardzkim to przemysł: farmaceutyczny, drzewny, meblowy, spirytusowy, skórzano – obuwniczy, budowlany i rolno – spożywczy. Do dynamicznie rozwijających się branż należy zaliczyć również transport samochodowy.

Na terenie Powiatu Starogardzkiego znajduje się Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna, w której zlokalizowanych jest 6 firm zatrudniających łącznie ponad 2 000 osób. Największym inwestorem w strefie są Zakłady Farmaceutyczne POLPHARMA S.A., pozostałe firmy prowadzą działalność m.in. o profilu transportowym, metalurgicznym, okołobudowlanym.

Zidentyfikowanymi barierami dla tworzenia nowych miejsc pracy są: wysokie koszty zakładania działalności gospodarczej, znaczne obciążenia podatkowe, skomplikowane przepisy prawne oraz biurokracja. Do najważniejszych barier hamujących rozwój przedsiębiorczości należy zaliczyć również brak wykwalifikowanej siły roboczej i odpływ wykształconej kadry do większych ośrodków miejskich lub poza granice kraju.

Ankietowani przedsiębiorcy z terenu Powiatu Starogardzkiego wykazali chęć uczestnictwa w szkoleniach dla kadr zarządzających i pracowników przedsiębiorstw w zakresie m.in. zarządzania, organizacji pracy, elastycznych form pracy, w zakresie szkoleń językowych. Skorzystaliby również z ewentualnego doradztwa dla sektora MŚP w zakresie ekonomii, finansów i rachunkowości oraz z specjalistycznych szkoleń dla pracowników w zakresie umiejętności i kwalifikacji wymaganych na konkretnym stanowisku pracy. Ponadto przedsiębiorcy z terenu Powiatu Starogardzkiego dostrzegają potrzebę współpracy z miejscowymi szkołami ponadgimnazjalnymi. Niezwykle ważne jest dostosowanie kierunków kształcenia do uwarunkowań lokalnego i regionalnego rynku pracy. Stąd 83% spośród ankietowanych przedsiębiorców jest zainteresowanych wzięciem udziału w projektach praktycznych form nauczania, w szczególności staży i praktyk zawodowych dla uczniów szkół z terenu Powiatu Starogardzkiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet przeprowadzonych wśród przedsiębiorców z Powiatu Starogardzkiego w czerwcu 2007 roku

Na terenie Powiatu Starogardzkiego działa kilka instytucji zrzeszających bądź wspierających przedsiębiorców m.in.:

- Starogardzki Klub Biznesu,
- Cech Rzemiosł Różnych,
- Wojewódzkie Zrzeszenie Handlu i Usług – Biuro Rejonowe w Starogardzie Gdańskim,
- Agencja Wspierania Przedsiębiorczości.

Starogardzki Klub Biznesu to organizacja zrzeszająca ponad 50 przedsiębiorców z terenu Powiatu Starogardzkiego. W swoich działaniach ma na celu obronę interesów lokalnego środowiska biznesu. Współpracuje z samorządami gminnymi, samorządem powiatowym i innymi organizacjami gospodarczymi. Podejmuje inicjatywy mające na względzie integrację swoich członków poprzez współdziałanie na gruncie zawodowym.

Cech Rzemiosł Różnych jest najstarszą organizacją zrzeszającą przedsiębiorców z terenu Powiatu Starogardzkiego. Obecnie skupia około 215 rzemieślników z różnych branż. Podstawową działalnością Cechu jest integracja i utrwalanie więzi środowiska rzemiosła kociewskiego. Ponadto stawia sobie za cel szerzenie postaw zgodnych z zasadami etyki i godności zawodowej oraz świadomości zawodowej swoich członków poprzez organizowanie szkoleń, kursów i spotkań. Ścisłe współpracuje z szkołami ponadgimnazjalnymi w zakresie dotyczącym kształcenia zawodowego uczniów.

Wojewódzkie Zrzeszenie Handlu i Usług Biuro Rejonowe w Starogardzie Gdańskim skupia w swojej organizacji około 90 przedsiębiorców, przede wszystkim z branży przemysłowej i spożywczej. Za cel stawia sobie kreowanie polityki handlowej wśród właścicieli małych i średnich przedsiębiorstw. Swoim członkom udziela porad i informacji w zakresie prowadzonej przez nich działalności gospodarczej. W celu realizacji statutowych zadań współpracuje z organami administracji samorządowej oraz organizacjami społecznymi i gospodarczymi z terenu Powiatu Starogardzkiego.

Misją **Agencji Wspierania Przedsiębiorczości** jest kreowanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców miasta Starogard Gdański i regionu oraz umacnianie wizerunku miasta jako miejsca przyjaznego inwestorom. Mając na celu pomoc osobom rozpoczynającym działalność gospodarczą, Agencja prowadzi m.in. doradztwo prawne, finansowe, ekonomiczne, a ponadto przedstawicielom sektora MŚP udziela bezpłatnych usług informacyjnych. W ramach realizowanych zadań współpracuje z ośrodkami i instytucjami naukowymi, ośrodkami promocji gospodarczej, a przede wszystkim z miejscowymi podmiotami gospodarczymi.

Analizie została poddana również grupa zawodowa, jaką są rolnicy w Powiecie Starogardzkim. Generalnie rolnictwo Powiatu Starogardzkiego to ok. 4450 gospodarstw rolnych. W ostatnich latach obserwujemy systematyczny wzrost powierzchni gospodarstw. Wzrost średniej powierzchni gospodarstw rolnych następuje w wyniku zmniejszenia się liczby gospodarstw o powierzchni do 5 ha, natomiast zwiększa się liczba gospodarstw w przedziale od 5 do 15 ha oraz od 15 do 50 ha. W roku 2007 wnioski o dopłaty złożyło 3500 gospodarstw w powiecie.

Struktura gospodarstw rolnych oraz warunki gospodarowania w powiecie starogardzkim są zróżnicowane. W części zachodniej znajdują się gospodarstwa o małej powierzchni i słabych glebach, a w części wschodniej są gospodarstwa o większej powierzchni uprawowej i większym areale ziemi, a gleby mają znacznie wyższy wskaźnik bonitacji.

Wśród upraw dominują zboża, które stanowią 85 % zasiewów. Z kolei w produkcji zwierzęcej zdecydowanie przeważa trzoda chlewna ok. 80 %.

Rolnicy Powiatu Starogardzkiego wychodząc naprzeciw nowym wyzwaniom i w obronie swoich interesów środowiskowych organizują się poprzez tworzenie stowarzyszeń i zrzeszeń producenckich. Na terenie powiatu funkcjonują następujące organizacje:

- a) Zrzeszenie Producentów Zbóż i Rzepaku „Kociewie”

- b) Zrzeszenie Producentów Trzody Chlewnej „Kociewie”
- c) Stowarzyszenie Producentów Rolnych „Ziemi Zblewskiej”
- d) Stowarzyszenie Producentów Rolnych „Kartofel”
- e) Zrzeszenie Producentów Rolnych „Ziemi Kociewskiej – Zelgoszcz”

Dwa pierwsze skupiają łącznie ok. 300 producentów i są najbardziej prężnie działającymi organizacjami.

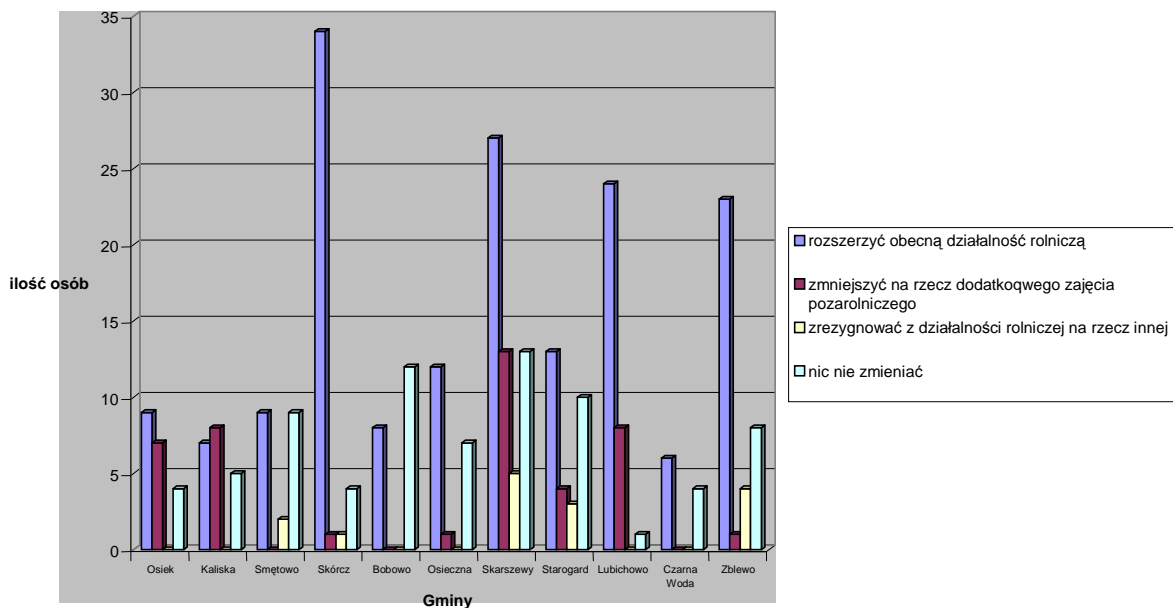
Sektor rolniczy jest wspomagany organizacyjnie, szkoleniowo przez takie instytucje jak:

- a) Pomorska Izba Rolnicza, Rada Powiatowa w Starogardzie Gdańskim,
- b) Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Biuro Powiatowe w Starogardzie Gdańskim,
- c) Starostwo Powiatowe w Starogardzie Gdańskim, Wydział Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Coraz większą rolę na terenach rolniczych zaczyna odgrywać agroturystyka. Obecnie usługi agroturystyczne świadczy ok. 65 gospodarstw rolnych.

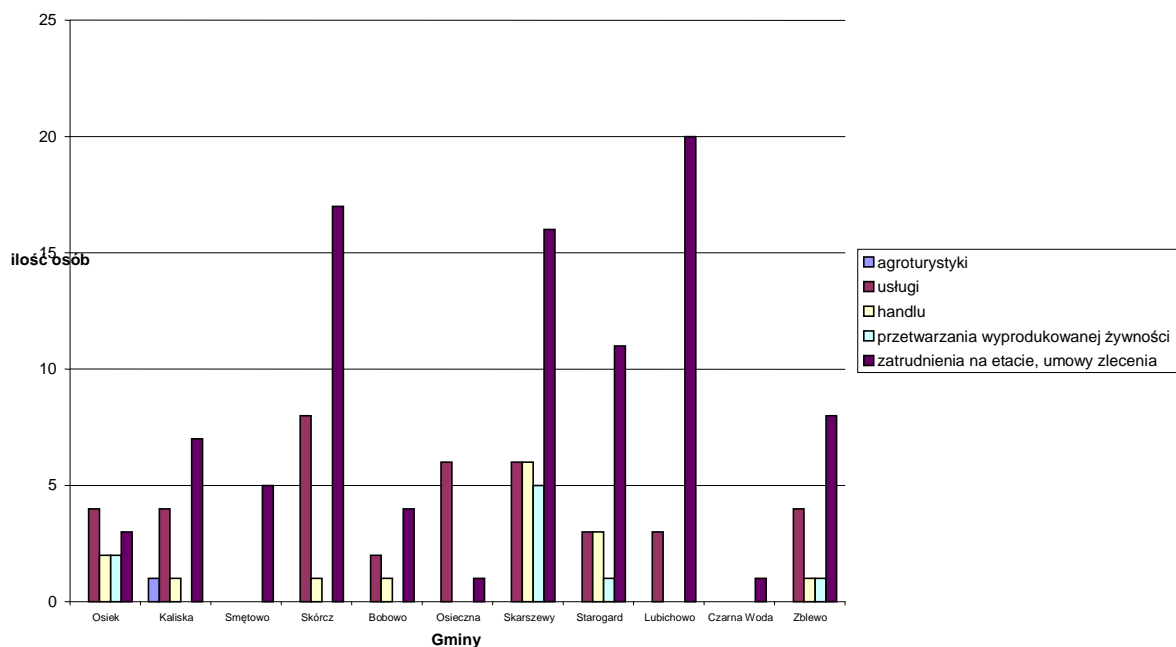
Z analizy jaka została przeprowadzona dla tej grupy zawodowej w oparciu o informacje zawarte w ankietach, wynika, że ok. 40 % gospodarstw zamierza rozszerzyć obecną działalność, a pozostałe utrzymać na obecnym poziomie. Część tej ostatniej grupy szuka dodatkowych dochodów w działalności pozarolniczej takiej jak: handel, usługi czy agroturystyka. Pomimo, że ok. 45 % rolników legitymuje się wykształceniem zawodowym lub podstawowym, to młode pokolenie zaczyna studiować coraz częściej. W ankiecie przeprowadzonej z inicjatywy Starostwa Powiatowego w Starogardzie Gd. wynika, że ta grupa zawodowa i społeczna chce podnosić swoje kompetencje poprzez szkolenia, w szczególności z obsługi komputera i internetu oraz nabywać nowe umiejętności z zakresu obsługi sprzętu i maszyn spoza rolnictwa.

Czy w najbliższych latach zamierza Pani/Pan?

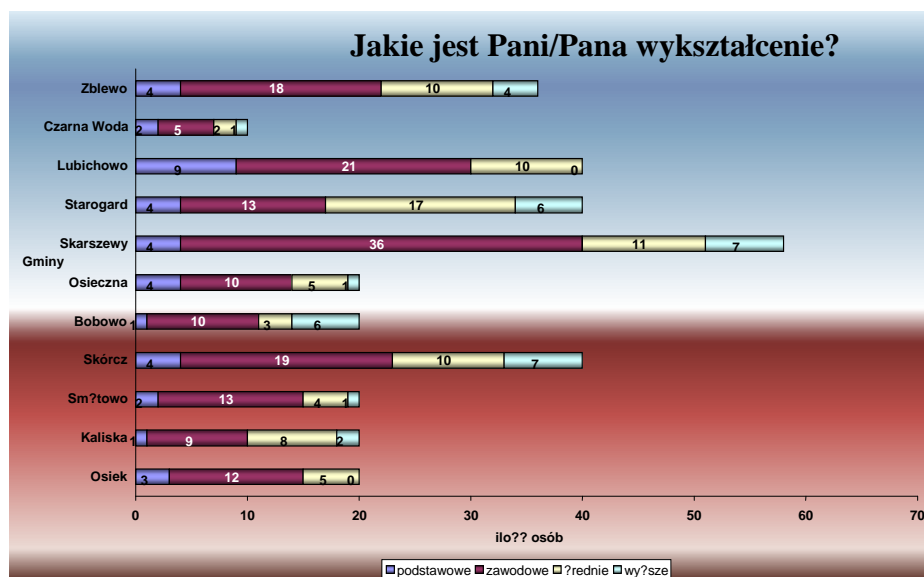

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet przeprowadzonych wśród rolników z Powiatu Starogardzkiego w czerwcu 2007 roku

Czy wspomaga Pani/Pan budżet rodzinny dochodami z działalności pozarolniczej?

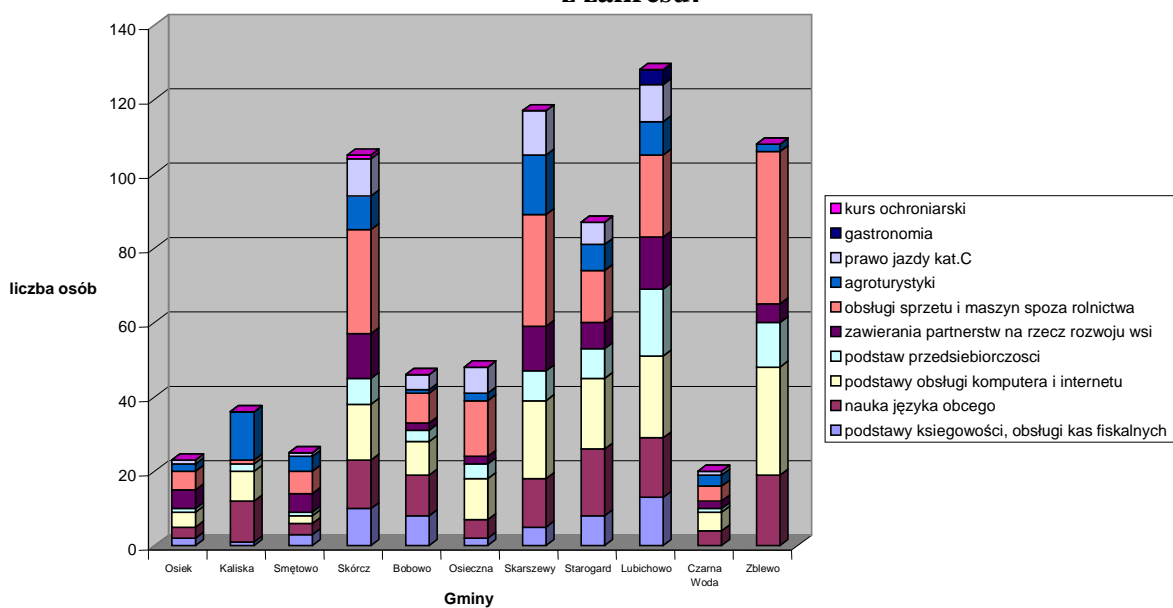

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet przeprowadzonych wśród rolników z Powiatu Starogardzkiego w czerwcu 2007 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet przeprowadzonych wśród rolników z Powiatu Starogardzkiego w czerwcu 2007 roku

Czy Pani/Pan chciałby skorzystać z nieodpłatnych szkoleń, kursów z zakresu:

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet przeprowadzonych wśród rolników z Powiatu Starogardzkiego w czerwcu 2007 roku

D) Edukacja.

W Powiecie Starogardzkim działa 40 szkół podstawowych, 26 gimnazjów oraz 9 szkół publicznych ponadgimnazjalnych i 1 ośrodek szkolno – wychowawczy.

Wykaz przedszkoli i szkół publicznych w Powiecie Starogardzkim

(stan na dzień 31.12.2006 r.)

	Liczba przedszkoli	Liczba szkół podstawowych	Liczba szkół gimnazjalnych	Liczba szkół ponadgimnazjalnych
Powiat Starogardzki	24	40	26	9
Gminy miejskie				
Czarna Woda	1	1	1	1
Skórcz	1	1	1	1
Starogard Gdański	7	5	4	4
Gminy miejsko - wiejskie				
Skarszewy	2	5	3	1
Gminy wiejskie				
Bobowo	1	1	1	0
Kaliska	2	2	1	0
Lubichowo	1	2	1	0
Osieczna	2	2	2	0
Osiek	0	1	1	0
Skórcz	0	4	1	0
Smętowo Graniczne	1	3	1	1
Starogard Gdański	1	8	4	1
Zblewo	5	5	5	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych dostarczonych przez gminy

Trudna sytuacja przedstawia się w wychowaniu przedszkolnym. Istnieją 24 przedszkola. Z czego w gminie Osiek i Skórcz nie ma przedszkola w ogóle. Z edukacji przedszkolnej w wieku od 3 – 5 lat korzysta w całym powiecie średnio 28,59 % dzieci. Jest to bardzo niski wskaźnik. Szczególnie problem ten dotyczy gmin wiejskich, gdzie jest duże rozproszenie wsi, a jedno przedszkole przypada na całą gminę. Z analizy, która została przeprowadzona na podstawie ankiet wśród samorządów wynika, że zapotrzebowanie na rozwój edukacji przedszkolnej jest duże. Atutem w rozwiązaniu tej kwestii może być dobra baza jaką gminy dysponują, która mogłaby posłużyć do zorganizowania dodatkowych form edukacji przedszkolnej.

Szkoły podstawowe i gimnazjalne dysponują dobrą bazą dydaktyczną z nielicznymi wyjątkami. W prawie każdej gminie istnieje dobra baza sportowa przy szkołach. Jednak obie w większości wymagają systematycznych modernizacji i podnoszenia standardu warunków w jakich odbywają się lekcje. Dużym problemem są słabe zasoby pomocy dydaktycznych. Tutaj wyjątkiem są placówki, które posiadają pomoce naukowe na dobrym poziomie i w wystarczającej ilości. Średnio na jeden komputer przypada 18 uczniów w szkole. Jednak o wiele większym problemem jest niezamożność rodzin, z których wywodzą się uczniowie. Szacuje się, że w szkołach podstawowych 27 % uczniów potrzebuje wsparcia finansowego przy zakupie podstawowego katalogu książek i ćwiczeń do nauki. W gimnazjach średnią szacuje się na 32 %.

Brak środków finansowych w samorządach powoduje, że w przypadku uczniów szkół podstawowych tylko 9,22 % otrzymuje stypendia naukowe – motywacyjne. W gimnazjach jest to 9,19 % osób. Z kolei stypendia socjalne otrzymuje odpowiednio w szkołach podstawowych 27,5 %, a w gimnazjach 32,5 %.

Dobrym wskaźnikiem jest liczba osób korzystających z pozalekcyjnych form edukacji organizowanych przez szkoły. W sumie łącznie 46 % uczniów obu szkół korzysta z tej formy spędzania wolnego czasu. Jednak w większości są to zajęcia sportowe, plastyczne, przyrodnicze, geograficzne. Z kolei języki obce, język polski, matematyka są zdecydowanie rzadziej organizowane.

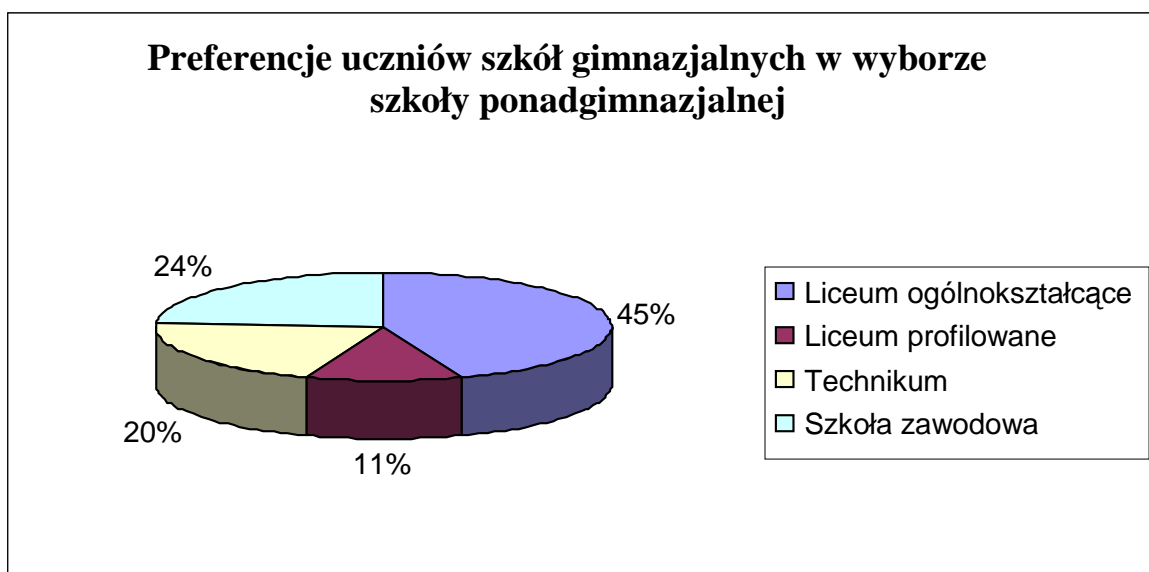
Przeciętna wartość ostatniego egzaminu gimnazjalnego w skali Powiatu Starogardzkiego wyniosła w części humanistycznej – 29,05 %, a w części matematyczno – przyrodniczej 23,77 %. Jednak rozpiętość pomiędzy gminami wynosiła 7,69 % w części humanistycznej, a w części matematyczno – przyrodniczej 8,1 %.

Te wyniki plasują Powiat Starogardzki w środkowej części wśród wszystkich powiatów województwa pomorskiego. Jednakże ogólnie na tle kraju jest to wynik słaby. Według opinii Kuratorium Oświaty w Gdańsku komentarz jest następujący: Jeżeli uczniowie nie robią postępów w nauce w ciągu trzech ostatnich lat nauki, trzeba będzie poprawić jakość pracy nauczycieli i dyrekcji szkół. Jedną z metod zmiany tego stanu jest konieczność doksztalcania nauczycieli, zwiększenia obecnej liczby zajęć wyrównawczych i dodatkowych dla uczniów.

Do szkół ponadgimnazjalnych publicznych uczęszcza 5 187 uczniów, a do niepublicznej 38 uczniów. W systemie oświaty funkcjonują szkoły prywatne ponadgimnazjalne i zaoczne dla dorosłych, do których w sumie uczęszcza 790 osób. Z kolei w szkołach publicznych uzupełnia wykształcenie 483 dorosłych.

Spośród uczniów szkół ponadgimnazjalnych 56 % pochodzi z terenów wiejskich, a 44 % z terenów miejskich. Szkoły dysponują bogatą ofertą edukacyjną w zakresie kształcenia zawodowego jak i ogólnokształcącego. Młodzież może dokonywać wyboru profilu szkoły spośród liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych, techników, szkół zawodowych. W ostatnich latach wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniu na naukę zawodów obok starogardzkiej Zasadniczej Szkoły Zawodowej utworzono dwie dodatkowe w Skórczu i Czarnej Wodzie na bazie istniejących szkół ponadgimnazjalnych.

Na podstawie corocznie dokonywanej analizy - ankiety wśród gimnazjalistów kończących naukę widać, że powraca równowaga pomiędzy uczniami zamierzającymi zdobyć zawód w szkole zawodowej lub technikum a osobami zamierzającymi kontynuować naukę w liceum ogólnokształcącym i liceum profilowanym. Z analizy wykonanej przez Wydział Edukacji Starostwa Powiatowego w Starogardzie Gdańskim na przełomie 2006 i 2007 roku, wynika, że 56 % zamierza zdobywać wiedzę w liceach ogólnokształcących i profilowanych, a 44 % w szkołach zawodowych i technikumach.

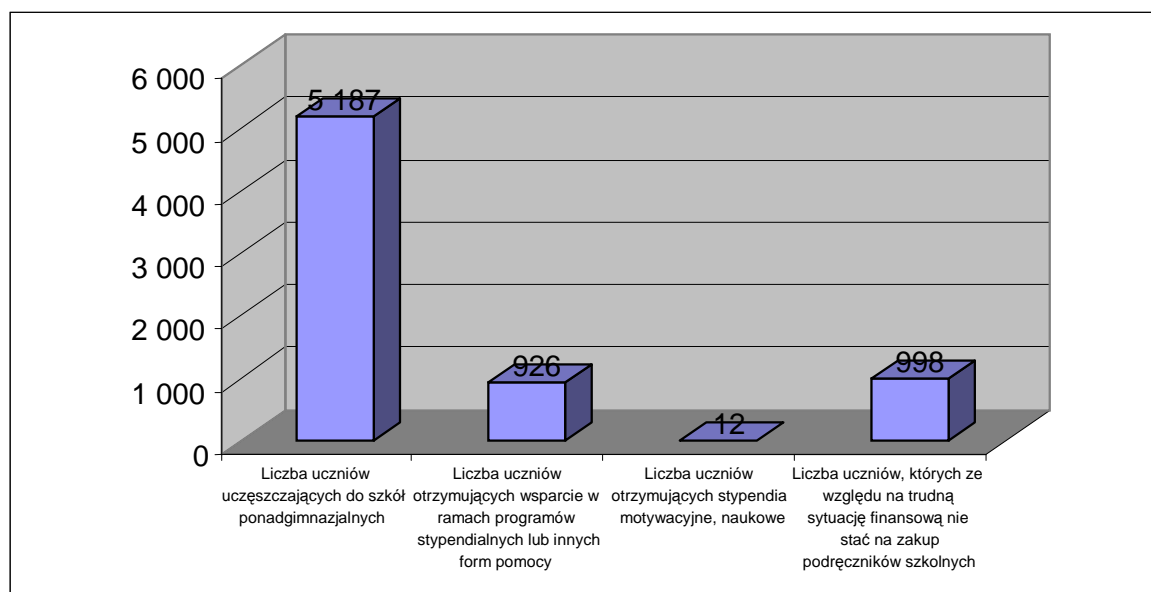

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety przeprowadzonej wśród uczniów szkół gimnazjalnych w I kwartale 2007 roku

Rosnąca w ostatnim czasie popularność kształcenia zawodowego wymaga systematycznego rozwoju zaplecza do kształcenia zawodowego oraz współpracy z pracodawcami w zakresie zdobywania praktycznych umiejętności uczniów. Z wspomnianej analizy wynika, że najbardziej popularnymi zawodami jakimi młodzież ostatnich klas

gimnazjum chce zdobyć są: mechanik pojazdów samochodowych, fryzjer, kucharz, elektryk, handlowiec, piekarz, stolarz i murarz.

Oferta zajęć pozalekcyjnych jest dosyć szeroka. Z tej formy zdobywania wiedzy w powiecie starogardzkim korzysta ok. 30 % uczniów. Poziom zubożenia społeczeństwa powiatu starogardzkiego powoduje, że wsparcie w ramach programów stypendialnych o charakterze socjalnym otrzymuje 926 uczniów i to jeszcze nie pokrywa wszystkich potrzeb. Liczba uczniów, których ze względu na trudną sytuację materialną nie stać na zakup podręczników szkolnych szacuje się na około 998 osób. W szczególności dotyczy to podręczników do języków obcych, które są najdroższe. Z kolei liczba uczniów otrzymujących stypendia naukowe – motywacyjne wynosi tylko 12 osób.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych dostarczonych przez szkoły ponadgimnazjalne (stan na dzień 31.12.2006 r.)

Na 439 nauczycieli w ostatnich trzech latach 103 osoby podniosły swoje kwalifikacje. Z ankiety przeprowadzonej w maju 2007 roku wynika, że 25 % nauczycieli w dalszym ciągu jest zainteresowanych zdobywaniem nowych kwalifikacji. Gorzej sytuacja wygląda wśród pracowników administracji systemu oświaty. Tutaj tylko 13 osób na 57 w ostatnich trzech latach podniosło swoje kwalifikacje. Zainteresowanie kontynuacją kształcenia w tej grupie zawodowej wynosi 30 % osób.

Szkoły w większości angażują się w organizację zajęć dających dodatkowe umiejętności uczniom poprzez współpracę z Politechniką Gdańską, Uniwersytetem Gdańskim aż po organizowanie warsztatów z zakresu umiejętności pokonywania stresu czy komunikacji

interpersonalnej. Większość szkół wyraziła zainteresowaniem w utworzeniu tzw. szkolnych ośrodków kariery, które zajmowałyby się doradztwem zawodowym.

Dobrze rozwinięty jest system edukacji dla dorosłych. Poza szkołami publicznymi działają szkoły prywatne, które kształcą liczną grupę osób. W mieście Starogard Gdański działa Pomorska Wyższa Szkoła Polityki Społecznej i Gospodarczej będąca uczelnią zawodową, kształcąca studentów na trzech kierunkach:

- politologia (specjalności: polityka samorządowa, socjologia problemów społecznych),
- ekonomia (specjalności: finanse i rachunkowość, funkcjonowanie przedsiębiorstw, finanse Unii Europejskiej, informatyka ekonomiczna),
- informatyka i ekonometria.

Trzyletnie studia zawodowe pozwalają absolwentom uczelni uzyskać tytuł licencjata i dają możliwość kontynuowania nauki na studiach magisterskich. Ponadto uczelnia prowadzi studia podyplomowe dla osób posiadających wykształcenie wyższe magisterskie, licencjackie lub inżynierskie. Zajęcia są prowadzone przez kadre nauczycieli akademickich o wysokich kwalifikacjach, jak również przez osoby posiadające wieloletnią praktykę zawodową zgodną z kierunkami kształcenia. Szkoła konsekwentnie realizuje, przyjętą przez władze Uczelni, długofalową politykę poszerzania oferty edukacyjnej, w ramach istniejących kierunków, na których tworzone są nowe specjalności.

E) Integracja społeczna.

Aktualnie na terenie Powiatu Starogardzkiego istnieje w miarę sprawnie działający system opieki nad dzieckiem. Funkcjonuje 148 rodzin zastępczych, w których umieszczono 224 dzieci (stan na dzień 31.05.2007 r.). 47 pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych otrzymuje pomoc na kontynuację nauki. W sześciu zastępczych zawodowych wielodzietnych rodzinach pełniących funkcję pogotowia rodzinnego wychowuje się 30 dzieci.

Wykaz placówek opiekuńczo – wychowawczych na terenie Powiatu Starogardzkiego:

L.p.	Nazwa jednostki	Liczba osób
1.	Rodzinny Dom Dziecka im. Św. Antoniego w Starogardzie Gdańskim	13
2.	Rodzinny Dom Dziecka w Osieku	7
3.	Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza dla Dzieci i Młodzieży w Starogardzie Gdańskim	13

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych dostarczonych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Starogardzie Gdańskim (stan na dzień 31.12.2006 r.)

W powyższych placówkach umieszczane są dzieci na podstawie postanowienia Sądu Rodzinnego i skierowania wystawionego przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

W Powiecie Starogardzkim funkcjonują cztery Domy Pomocy Społecznej dysponujące łącznie 397 miejscami.

L.p.	Dom Pomocy Społecznej	Liczba mieszkańców	Liczba miejsc
1.	Dom Pomocy Społecznej w Rokocinie	84	81
2.	Dom Pomocy Społecznej im. Św. Elżbiety w Starogardzie Gdańskim	63	65
3.	Dom Pomocy Społecznej na Al. Wojska Polskiego w Starogardzie Gdańskim	45	45
4.	Dom Pomocy Społecznej w Szpegawsku	212	206
	Razem	404	397

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych dostarczonych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Starogardzie Gdańskim (stan na dzień 31.07.2007 r.)

W ramach realizowanych zadań z zakresu rehabilitacji społecznej Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Starogardzie Gdańskim podejmuje szereg działań, w szczególności: organizacyjnych, leczniczych psychologicznych, technicznych, szkoleniowych i edukacyjnych zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności i osiągnięcia przy aktywnym uczestnictwie tych osób możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, poprawy jakości życia i integracji społecznej poprzez :

- tworzenie nowych i finansowanie bieżącej działalności warsztatów terapii zajęciowej, zwiększanie liczby uczestników warsztatu,
- dofinansowywanie kosztów likwidacji barier architektonicznych, urbanistycznych i technicznych występujących w otoczeniu osoby niepełnosprawnej oraz barier w komunikowaniu się,
- dofinansowanie kosztów zakupu przez osoby niepełnosprawne sprzętu ortopedycznego, rehabilitacyjnego i środków pomocniczych,
- dofinansowanie kosztów uczestnictwa osób niepełnosprawnych w turnusach rehabilitacyjnych,
- dofinansowanie: sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.

Wyżej wymienione zadania są kosztowne. Skala ich wzrasta z roku na rok. Dodatkowo mogą być realizowane jedynie w oparciu o środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, których (to środków rozdzielanych przez PFRON w Warszawie rocznym algorytmem) nie wystarcza na pokrycie wszystkich bieżących potrzeb. W 2007 roku Powiat Starogardzki na realizację zadań z zakresu rehabilitacji społecznej otrzymał mniej środków niż w roku 2006, przy czym został zobowiązany w ramach mniejszego podziału środków utrzymać kontynuację zadań ustawowych. Najbardziej odczuwalny od wielu już lat jest brak środków na dofinansowania turnusów rehabilitacyjnych, zakupu sprzętu ortopedycznego, rehabilitacyjnego i środków pomocniczych oraz likwidację wszelkich barier.

W Powiecie Starogardzkim funkcjonują cztery Warsztaty Terapii Zajęciowej:

1. **WTZ w Skarszewach** - założony w 2000 roku przez Koło Polskiego Stowarzyszenia Na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym; w zajęciach prowadzonych w 6 pracowniach uczestniczy 30 niepełnosprawnych;
2. **WTZ w Skórczu** - założony w 1998 roku przez CARITAS w Pelplinie (powiat tczewski) dla 25 uczestników; zajęcia prowadzone są w 4 pracowniach;

3. **WTZ w Starogardzie Gdańskim** - założony w 2003 roku przez CARITAS przy kościele NSPJ na Łapiszewie dla 30 uczestników praktykujących w 6 pracowniach;
4. **WTZ w Lalkowach** - założony w 2006 roku dla 20 osób niepełnosprawnych przez Stowarzyszenie Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych i Potrzebujących Wsparcia; posiada 3 pracownie zajęciowe.

Od 2007 roku Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych tylko w 95% finansuje koszty działalności lub zwiększania liczby uczestników WTZ. Samorząd powiatowy powinien być przygotowany na pokrycie pozostałych 5% kosztów. Ponadto planuje się, aby w 2008 roku PFRON finansował 90 % wymienionych kosztów, a w 2009 i latach następnych już tylko 85%. Obowiązek dofinansowania WTZ nie ma charakteru wyłącznego i może być ograniczony lub zastąpiony dopłatami z innych źródeł (np. od darczyńców, organizacji pozarządowych). Brak takich źródeł nie zwalnia jednak powiatu z obowiązku finansowania WTZ. Problem braku środków na realizację zadań przez WTZ jest bardzo trudny społecznie.

W ramach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie działa również Zespół Interwencji Kryzysowej, który udziela porad prawnych rodzinom znajdującym się w sytuacji kryzysowej.

Wzrost gospodarczy kraju nie przekłada się jeszcze w takim zakresie na sytuację społeczną i zawodową w Powiecie Starogardzkim tak jak można by się tego spodziewać. Z analizy przeprowadzonej przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Starogardzie Gdańskim wynika, iż osoby dotknięte dysfunkcją bezrobocia doznają coraz to większych trudności nie tylko ze znajdowaniem zatrudnienia, ale z ogólnie pojętym funkcjonowaniem w środowisku.

Osoby bezrobotne, które nie utraciły zdolności poszukiwania pracy i aktywnej postawy w społeczności lokalnej już tą pracę znalazły. Zdecydowana większość obecnych klientów Powiatowego Urzędu Pracy w Starogardzie Gdańskim to osoby wymagające nie tylko wsparcia w aktywizacji zawodowej, ale przede wszystkim wsparcia społecznego i nauki radzenia sobie w środowisku ludzi aktywnych.

Osoby bezrobotne funkcjonują w ramach rodziny, a te z kolei tworzą społeczność lokalną. Problemy bezrobotnych, zatem są problemami tych społeczności i tu potrzebna jest współpraca i poszukiwanie rozwiązań. Problemy bezrobocia są tym dotkliwsze dla obszaru naszego Powiatu, że dzieli nas znaczna odległość od aglomeracji trójmiejskiej.

Innymi problemami nakładającymi się na sytuacje, które powodują wykluczenie społeczne są problemy związane z dostępem do usług zdrowotnych jak i dobrej jakości usług edukacyjnych.

Poniższa tabela przedstawia rzeczywistą liczbę rodzin i osób objętych pomocą społeczną w 2005 r. i 2006 r.:

Lp.	Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
1.	2005	6.106 w tym miasto Starogard Gd.: 2.114	21.651 w tym miasto Starogard Gd.: 6.305
2.	2006	6.067 w tym miasto Starogard Gd.: 2.200	21.018 w tym miasto Starogard Gd.: 6.090

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Starogardzie Gdańskim

Według informacji zawartych w prezentowanych tabelach wynika, że zarówno liczba rodzin jak i osób w rodzinach nieznacznie spadła. Niemniej jednak spadek ten został odnotowany i stanowi dowód na starania, jakich dokonuje zarówno osoba zainteresowana jak i służby pomocy społecznej w celu usamodzielnienia klientów.

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób kwalifikujących się do wykluczonych społecznie korzystających z pomocy społecznej z podziałem na powody przyznania pomocy:

Lp.	Powód przyznania pomocy	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach	
		2005 r.	2006 r.	2005 r.	2006 r.
1.	ubóstwo	5.134	4.870	19.051	17.575
2.	sieroctwo	37	37	114	124
3.	bezdomność	121	160	153	203
4.	bezrobocie	3.944	3.610	14.656	13.199
5.	niepełnosprawność	1.515	1.646	5.112	5.110
6.	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gosp. domowego w rodzinach	836	964	2.973	3.290

	niepełnych				
7.	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gosp. domowego w rodzinach wielodzietnych	662	687	4.314	4.474
8.	alkoholizm	445	474	1.294	1.373
9.	narkomania	6	6	11	12
10.	trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	69	70	119	142
11.	przemoc w rodzinie	65	64	252	267
12.	brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży po opuszczeniu placówki	1	1	1	4

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Starogardzie Gdańskim

Jak wynika z powyższego zestawienia potwierdza się wcześniejsze ustalenie, że główną przyczyną korzystania przez rodziny i osoby z pomocy społecznej jest ubóstwo spowodowane bezrobociem. Taka zależność generuje wzrost bardziej niepokojących symptomów, a mianowicie: bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego w rodzinach niepełnych. W dalszej kolejności odnotować należy również wzrost bezradności w rodzinach pełnych. Nie bez znaczenia na to zjawisko jest wzrost liczby rodzin z problemem alkoholowym oraz wzrastające zjawisko przemocy w rodzinie.

Na uwagę przy tworzeniu programów przeciw działaniu wykluczeniu społecznemu zasługuje szczególnie grupa osób niepełnosprawnych. Liczebność osób niepełnosprawnych funkcjonujących w pomocy społecznej jest pod względem liczebności kolejna po bezrobociu.

Liczba rodzin, w których żyją osoby niepełnosprawne na koniec 2006 roku wynosiła 1515. W stosunku do ogółu rodzin w Powiecie objętych pomocą społeczną – 6067 to 25%, czyli co 4 rodzina korzystająca ze wsparcia społecznego to taka, w której znajduje się, co najmniej 1 osoba niepełnosprawna.

Poniższe tabele przedstawiają liczbę wydanych orzeczeń o niepełnosprawności przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Starogardzie Gdańskim.

Osoby powyżej 16 roku życia- liczba wydanych orzeczeń pozytywnych

LATA	OGÓŁEM [Liczba osób]	PO RAZ PIERWSZY [Liczba osób]	KOBIETY [Liczba osób]	MĘŻCZYŹNI [Liczba osób]
2000	898	-	391	507
2001	1237	953	560	677
2002	1358	1018	654	704
2003	1459	929	653	806
2004	1468	892	685	783
2005	1681	1218	809	872
2006	1793	1152	927	866
I kw. 2007	544	294	258	286
		6456		

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Starogardzie Gdańskim

Osoby poniżej 16 roku życia- liczba wydanych orzeczeń pozytywnych

LATA	OGÓŁEM [Liczba osób]	PO RAZ PIERWSZY [Liczba osób]	KOBIETY [Liczba osób]	MĘŻCZYŹNI [Liczba osób]
2002	167	Nie oblicza się	69	98
2003	309		142	167
2004	232		113	119
2005	302		133	169
2006	276		117	159
I kw. 2007	59		31	28

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Starogardzie Gdańskim

Z powyższych danych wynika iż, w stosunku do roku 2000 w 2006 roku nastąpił prawie dwukrotny wzrost wydanych orzeczeń o niepełnosprawności przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Starogardzie Gdańskim wobec osób powyżej 16 roku życia.

Jak wynika ze statystyk liczba bezdomnych rośnie, a placówek dla nich nie przybywa. Liczba bezdomnych w Powiecie Starogardzkim wynosi 198 osób, w tym 43 kobiety. W Powiecie funkcjonuje tylko 1 ośrodek dla osób bezdomnych w gminie Smętowo Graniczne.

Dla kreowania społeczeństwa obywatelskiego ważnym ogniwem jest tzw. „trzeci sektor”. Na terenie Powiatu Starogardzkiego działa dość duża liczba organizacji pozarządowych:

Wyszczególnienie	Liczba działających fundacji	Liczba działających stowarzyszeń	Liczba działających towarzystw	Liczba działających Kół Gospodyń Wiejskich
Gminy miejskie				
Czarna Woda	0	8	1	0
Skórcz	0	7	1	0
Starogard Gdański	2	60	2	0
Gminy miejsko - wiejskie				
Skarszewy	0	13	1	0
Gminy wiejskie				
Bobowo	0	3	1	3
Kaliska	0	19	0	3
Lubichowo	0	1	0	6
Osieczna	0	4	0	3
Osiek	0	2	0	6
Skórcz	0	6	0	4
Smętowo Graniczne	1	3	0	3
Starogard Gdański	1	5+ 8 OSP	0	12
Zblewo	0	5	1	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych dostarczonych przez gminy (stan na dzień 31.12.2006 r.)

Stanowią one znaczny kapitał dla oddolnych rozwiązań problemów społecznych w środowisku. Samorządy gminne oraz samorząd powiatowy udzielają szerokiego wsparcia organizacjom pozarządowym działającym na ich terenie w postaci grantów dla projektu, dotacji lub użyczenia lokalu bądź sprzętu. Mimo to organizacje pozarządowe z terenu Powiatu Starogardzkiego borykają się z następującymi problemami jak: brak własnych pomieszczeń i bazy technicznej na potrzeby prowadzonej działalności, niewystarczająca ilość środków finansowych na bieżącą działalność oraz na rozwój. Dlatego też chętnie uczestniczyłyby w szkoleniach z zakresu możliwości pozyskiwania środków finansowych, w szczególności z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz z zakresu zarządzaniem projektem (logika projektu, wyznaczanie celów, planowanie działań), z zakresu kwalifikowalności wnioskodawców, projektów, kosztów w EFS, z zakresu monitoringu, kontroli i kontroli finansowej (audyt) projektów EFS. Szkolenia i doksztalcenia dla ruchu wolontarystycznego, to w przyszłości znajdowanie partnerów do zapobiegania wykluczeniu społecznemu grup społeczności lokalnej Powiatu Starogardzkiego.

Z analizy przeprowadzonej przez pracowników Starostwa Powiatowego w Starogardzie Gd. tworzących tenże dokument wynika, że oddzielnym problemem jest brak w wielu gminnych ośrodkach pomocy społecznej możliwości kształcenia się w zakresie

nowych metod pracy z klientem, co poprawi efektywność i skuteczność w przywracaniu wielu rodzin do społeczności ludzi aktywnych i samowystarczalnych finansowo. Podniesienia kompetencji i potencjału osób zatrudnionych w instytucjach pomocy społecznej i integracji społecznej spowoduje poprawę skuteczności ich funkcjonowania i jakości realizowanych usług oraz świadczeń.

Na obszarze Powiatu Starogardzkiego jest potrzeba rozwijania sieci usług socjalnych w taki sposób, aby były bardziej dostępne dla większej części społeczności. Konieczne jest propagowanie i prowadzenie ustawicznej informacji o możliwościach zabezpieczeń, jakie są dostępne w środowisku lokalnym zwłaszcza dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Formułując założenia do Powiatowego Programu z zakresu integracji społecznej pamiętać trzeba również o możliwościach rozszerzenia oferty dla samych klientów pomocy społecznej, w których szczególną rolę należy przypisać kontraktom socjalnym skierowanym do osób długotrwale bezrobotnych. Rozbudzając w tych osobach w konsekwencji dążenie do usamodzielnienia się poprzez podejmowanie zatrudnienia w różnych formach, ucząc także odpowiedzialności za bliskich i samego siebie.

Dochodząc do końcowego wniosku zauważyć należy, iż dla kompleksowego rozwiązywania problemów społecznych, w tym szczególnie związanego z głównym zagrożeniem, jakie niesie bezrobocie jest potrzeba funkcjonowania na terenie Powiatu Centrum Integracji Społecznej. Wnosząc z ogólnej sytuacji na rynku pracy, powinno ono mieć charakter „wielobranżowy”, dając tym samym w perspektywie uczestnikom możliwość rozwijania różnych form zatrudnienia na własny rachunek, względnie być na atrakcyjnym rynku pracy.

Odrębnym zagadnieniem ważnym dla rozwoju integracji lokalnych społeczności jest aktywizacja obywatelska i prospołeczna mieszkańców obszarów wiejskich. Jest to duża grupa mieszkańców powiatu starogardzkiego licząca aż 40 % ogółu. Również ta grupa mieszkańców powiatu starogardzkiego wymaga dalszego wsparcia poprzez szkolenia z zakresu zdobywania nowych umiejętności oraz rozwoju kulturowego, a przede wszystkim integracji wielu środowisk zamieszkujących na terenach wiejskich.

Na terenie powiatu działają w tej chwili dwie organizacje wspierające aktywizację obszarów wiejskich:

- a) Lokalna Grupa Działania „Chata Kociwia” – jest to organizacja pozarządowa, która łączy podmioty gospodarcze, instytucje, samorządy i inne organizacje pozarządowe; jest zorganizowana w formie LGD – charakterystycznej dla podejścia typu Leader +,

- b) Stowarzyszenie „Kwiaty Kociewia” – jest to organizacja pozarządowa (w rejestracji) skupiająca przedstawicielki 60 Kół Gospodyń Wiejskich; jej zadaniem będzie wspieranie samoorganizacji i aktywizacji kobiet z obszarów wiejskich.

II. Analiza SWOT

RYNEK PRACY	
<i>MOCNE STRONY</i>	<i>SŁABE STRONY</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Korzystna struktura demograficzna, duży udział osób młodych w strukturze zasobów pracy • Silny regionalizm • Turystyczny charakter powiatu • Wykwalifikowana kadra instytucji rynku pracy • Dodatni przyrost naturalny 	<ul style="list-style-type: none"> • Wysoka stopa bezrobocia • Niska aktywność zawodowa mieszkańców, zwłaszcza na obszarach wiejskich • Niski poziom mobilności zawodowej i przestrzennej osób bezrobotnych • Wysokie bezrobocie wśród ludzi młodych (18 – 24 lat, 25 – 34 lat) • Niski poziom wykształcenia wśród bezrobotnych • Niedopasowanie kwalifikacji osób bezrobotnych do potrzeb rynku pracy • Emigracja zarobkowa wysoko wykształconej siły roboczej
<i>SZANSE</i>	<i>ZAGROŻENIA</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Dostęp do europejskiego rynku pracy • Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na programy aktywizacji osób bezrobotnych • Stworzenie zachęt do podejmowania rejestrowanej działalności gospodarczej 	<ul style="list-style-type: none"> • Starzenie się mieszkańców i wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym • Utrwalanie się strukturalnego bezrobocia na obszarach wiejskich • Niechęć/niezdolność osób długotrwale bezrobotnych do udziału w programach aktywizujących • Niska aktywność zawodowa osób starszych i osób niepełnosprawnych związana z dostępnością alternatywnych źródeł dochodu

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	
<i>MOCNE STRONY</i>	<i>SŁABE STRONY</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Dobre położenie powiatu w pobliżu szlaków komunikacyjnych (droga krajowa nr 22, autostrada A1) • Znaczna ilość przedsiębiorstw MŚP (w tym mikroprzedsiębiorstw) • Dostępność terenów pod inwestycje • Rosnąca ilość inicjatyw gospodarczych • Rozwój agroturystyki • Dominująca rola usług rynkowych w strukturze gospodarki i zatrudnienia 	<ul style="list-style-type: none"> • Nierównomierny rozkład przestrzenny podmiotów gospodarczych • Brak wykwalifikowanej siły roboczej • Niedostosowana infrastruktura techniczna, w tym drogowa, kolejowa, inwestycyjna • Niska opłacalność produkcji rolnej • Niewykorzystywane możliwości przetwórstwa produktów rolnych • Niski stopień współpracy

<ul style="list-style-type: none"> • Stosunkowo aktywne instytucje otoczenia biznesu • Funkcjonowanie Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej 	<p>przedsiębiorców z sektorem nauki w zakresie transferu wiedzy</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczający marketing lokalny • Niewystarczające umiejętności przedsiębiorców w aplikowaniu o środki zewnętrzne (zwłaszcza mikro – i małych przedsiębiorstw)
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Znaczny potencjał gospodarczy oparty na istniejącej strukturze MŚP oraz wykształconej młodzieży • Moda na produkty regionalne • Budowa autostrady A1, przebudowa dróg (krajowa nr 22, wojewódzkie, powiatowe) • Istnienie przestrzeni rynkowej na powstawanie nowych podmiotów gospodarczych • Możliwość pozyskiwania przez przedsiębiorców środków unijnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Utrzymujące się wysokie koszty pracy • Niekorzystne zmiany w polityce rządu i UE wobec producentów rolnych • Utrzymująca się niska opłacalność produkcji rolnej w małych gospodarstwach rolnych • Migracja ludności aktywnej gospodarczo i wykwalifikowanej zawodowo • Niedostatecznie wypromowane regionalne produkty turystyczne i żywnościowe

EDUKACJA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Wysoki i wzrastający poziom edukacji wśród mieszkańców • Rozwinięta infrastruktura dla rozwoju edukacji i kultury (baza oświatowa, świetlice wiejskie) • Dobrze rozwinięta sieć szkół ponadgimnazjalnych • Wykształcona kadra nauczycielska • Otwartość kadry nauczycielskiej na kształcenie ustawiczne 	<ul style="list-style-type: none"> • Niski wskaźnik upowszechnienia edukacji przedszkolnej na terenach wiejskich • Niski wskaźnik uczestnictwa osób dorosłych w kształceniu ustawicznym • Niewystarczająca oferta edukacji ustawicznej dla osób dorosłych • Niski poziom wykształcenia mieszkańców wsi • Niezadowalająca jakość oferty edukacyjnej na obszarach wiejskich • Nieadekwatność oferty szkoleniowej do potrzeb i wymagań rynku pracy • Niewystarczająca jakość i atrakcyjność szkolnictwa zawodowego
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych 	<ul style="list-style-type: none"> • Niż demograficzny • Niskie nakłady finansowe na oświatę

<ul style="list-style-type: none"> • Wzrastająca świadomość wartości edukacji • Rozwój instytucji szkoleniowych • Popularyzacja kształcenia ustawicznego 	<ul style="list-style-type: none"> • Utrudnienia komunikacyjne w dostępie do edukacji • Dziedziczenie statusu społecznego, w tym poziomu wykształcenia
---	--

INTEGRACJA SPOŁECZNA	
<i>MOCNE STRONY</i>	<i>SŁABE STRONY</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Istniejąca sieć samorządowych instytucji pomocy społecznej • Wykwalifikowana kadra instytucji pomocy społecznej i integracji społecznej • Otwartość pracowników instytucji pomocy społecznej i integracji społecznej na kształcenia ustawiczne • Duża liczba organizacji pozarządowych 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczający potencjał kadrowy instytucji pomocy społecznej i integracji społecznej • Duża liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej • Ograniczone środki finansowe samorządów lokalnych na programy integracji osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem • Niedostateczne zaangażowanie w działania na rzecz społeczności lokalnej u znacznej części mieszkańców (postawa roszczeniowa) • Niewystarczająca współpraca pomiędzy organizacjami pozarządowymi
<i>SZANSE</i>	<i>ZAGROŻENIA</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Wzrastająca popularność ekonomii społecznej, umożliwiającej budowanie kompleksowego systemu usług społecznej i stwarzającej szanse zatrudnienia i integracji dla osób wykluczonych • Istnienie pozytywnego klimatu dla budowania partnerstwa publiczno – społecznego • Dostępność organizacji pozarządowych do zewnętrznych źródeł finansowych (np. środków unijnych) 	<ul style="list-style-type: none"> • Mała gotowość do aktywności w życiu społecznym osób niepełnosprawnych, wykluczonych społecznie i zagrożonych wykluczeniem • Niewystarczające umiejętności w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na działalność i rozwój organizacji pozarządowych • Dziedziczenie wykluczenia społecznego (powielanie złych wzorców pokoleniowych)

III. Cele operacyjne ogólne i szczegółowe oraz wskaźniki je charakteryzujące.

Cel 1 - ogólny

Wzmocnienie potencjału ludzkiego w zakresie aktywności, mobilności zawodowej, podniesienie zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

Cele szczegółowe:

- Budowanie warunków sprzyjających rozwojowi aktywności zawodowej,
- Wsparcie organizacyjne i kadrowe instytucji rynku pracy,
- Wspieranie postaw prowadzących do tworzenia nowych miejsc pracy,
- Budowanie kreatywnych postaw na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i samozatrudnienia,
- Likwidowanie barier utrudniających samozatrudnienie,
- Propagowanie samozatrudnienia,
- Upowszechnianie dobrych praktyk z zakresu wspierania przedsiębiorczości,

Cel 2 - ogólny

Promocja przedsiębiorczości i kreatywności poprzez likwidację barier i stwarzanie równych szans na lokalnym i regionalnym rynku.

Cele szczegółowe:

- Wspieranie samozatrudnienia,
- Zwiększenie kompetencji kadr zarządzających zmianą gospodarczą,
- Wspieranie rozwoju kwalifikacji zawodowych pracowników starogardzkich firm,
- Podnoszenie kwalifikacji osób o najniższych kompetencjach,
- Wsparcie poprzez szkolenia i doradztwo dla przedsiębiorstw wspomagających procesy zmiany profilu działalności przedsiębiorstwa,
- Zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw.

Cel 3 – ogólny

Zapewnienie równego dostępu do edukacji, a także podnoszenie wykształcenia, poziomu wiedzy i kompetencji oraz nabywanie i doskonalenie umiejętności przez całe życie.

Cele szczegółowe:

- Upowszechnienie i wyrównanie dostępu do edukacji przedszkolnej,
- Zwiększenie znaczenia edukacji przedszkolnej,
- Wsparcie osób znajdujących się poza systemem edukacji,
- Wspieranie rozwoju uczniów poprzez programy stypendialne,
- Rozwinięcie systemu zajęć pozalekcyjnych w szkołach,
- Uatrakcyjnienie oferty i jakości w zakresie kształcenia zawodowego,
- Stworzenie elastycznego dostosowanego do potrzeb rynku systemu nauczania zawodowego,
- Upowszechnienie kształcenia ustawicznego,
- Zwiększenie udziału pracodawców w budowaniu programu nauczania szkół zawodowych,
- Podwyższenie kwalifikacji kadr instytucji systemu oświaty poprzez systematyczne doszkąlanie.

Cel 4 - ogólny

Integracja społeczeństwa poprzez likwidowanie barier środowiskowych, ludzkich, cywilizacyjnych.

Cele szczegółowe:

- Wsparcie instytucji pomocy i integracji społecznej.
- Tworzenie i wspieranie w rozwoju podmiotów ekonomii społecznej (Centrum Integracji Społecznej, Centrum Organizacji Lokalnej Przedsiębiorczości Społecznej, Centrum Aktywności Lokalnej, spółdzielnie socjalne, itp.)

- Stwarzanie równych szans do podjęcia zatrudnienia osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym, wykluczonym oraz dyskryminowanym na rynku pracy,
- Podwyższenie statusu zawodowego i społecznego osób zagrożonych wykluczeniem, wykluczonych w tym osób niepełnosprawnych,
- Tworzenie warunków do integracji ze społeczeństwem grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Tworzenie warunków do rozwoju wolontariatu,
- Pobudzanie aktywności obywatelskiej i społecznej mieszkańców obszarów wiejskich,
- Propagowanie i promowanie możliwości jakie stwarza na rzecz integracji społecznej Europejski Fundusz Społeczny.

Przykładowe wskaźniki charakteryzujące cele zaplanowane w Programie na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej w Powiecie Starogardzkim w określonych obszarach:

1. Rynek pracy:

- stopa bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych wieś/miasto (do 25 roku życia, długotrwale bezrobotnych, powyżej 50 roku życia, bez kwalifikacji zawodowych, niepełnosprawnych, samotnie wychowujących dziecko do 7 roku życia, kobiet),
- liczba pracowników publicznych służb zatrudnienia, którzy ukończyli szkolenie (ogółem/K/M),
- liczba osób objętych projektami na rzecz zatrudnienia (ogółem/K/M),
- liczba osób bezrobotnych podejmujących zatrudnienie (ogółem/K/M),
- liczba osób, które uzyskały środki na podjęcie działalności gospodarczej (ogółem/K/M).

2. Przedsiębiorczość.

- liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (mikro, małe, średnie, duże przedsiębiorstwa),
- liczba przedsiębiorstw, które zostały objęte wsparciem w zakresie projektów szkoleniowych,
- liczba pracujących osób dorosłych, którzy zakończyli udział w projektach szkoleniowych,

- liczba mikro – , małych i średnich przedsiębiorstw korzystających z doradztwa w zakresie ekonomii, finansów i rachunkowości w ramach realizowanych projektów.

3. Edukacja.

- udział dzieci w wieku 3 – 5 lat objętych edukacją przedszkolną,
- liczba ośrodków wychowania przedszkolnego, które uzyskały wsparcie w ramach realizowanych projektów,
- liczba uczniów korzystających z pozalekcyjnej oferty szkoły (wieś/miasto),
- przeciętna wartość egzaminu gimnazjalnego w części humanistycznej i matematyczno – przyrodniczej,
- liczba szkół i placówek kształcenia ogólnego i zawodowego, które wdrożyły programy rozwojowe,
- liczba osób dorosłych w wieku 25 – 64 lata, które uczestniczyły w formalnym kształceniu ustawicznym w ramach realizowanych projektów (ogółem/K/M),
- liczba nauczycieli, którzy podnieśli swoje kwalifikacje (ogółem/K/M),
- liczba pracowników administracyjnych systemu oświaty, którzy podnieśli swoje kwalifikacje (ogółem/K/M).

4. Integracja społeczna.

- liczba osób objętych projektami na rzecz spójności społecznej (ogółem/K/M),
- liczba osób niepełnosprawnych, które otrzymały wsparcie w ramach realizowanych projektów (ogółem/K/M),
- liczba osób korzystających z usług ośrodków pomocy społecznej (ogółem/K/M),
- liczba instytucji realizujących działania z zakresu integracji i pomocy społecznej,
- liczba działających Centrów Integracji Społecznej / Klubów Integracji Społecznej,
- liczba zatrudnionych pracowników socjalnych (ogółem/K/M),
- liczba pracowników publicznych instytucji integracji społecznej i pomocy społecznej biorących udział w szkoleniach, kursach, studiach (ogółem/K/M).

IV. Sposób wdrożenia Programu.

Sposób wdrożenia Programu określa możliwe ścieżki i tematy realizacji założonych celów operacyjnych ogólnych i szczegółowych. Wdrażanie Programu nastąpi poprzez realizację poszczególnych projektów w ramach obszarów: rynek pracy, przedsiębiorczość, edukacja, integracja społeczna. Odpowiedzialność za realizację, wdrażanie i zarządzanie projektami ponoszą poszczególni projektodawcy.

1. Rynek pracy.

Zgodnie z Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki projekty realizowane w obszarze rynek pracy będą miały charakter nie tylko aktywizacyjny, ale również prewencyjny i diagnostyczny, aby w sposób możliwie pełny i adekwatny odpowiadały na istniejące potrzeby oraz zmiany zachodzące na lokalnym i regionalnym rynku pracy.

Podjęmowane inicjatywy skierowane będą m.in. do:

- osób pozostających bez zatrudnienia, w tym osoby zarejestrowane jako bezrobotne lub poszukujące pracy, w szczególności osoby należące do jednej lub kilku z poniższych grup docelowych:

- Osoby pozostające bez zatrudnienia przez okres co najmniej 12 kolejnych miesięcy w ciągu ostatnich dwóch lat
- Kobiety (zwłaszcza powracające oraz wchodzące po raz pierwszy na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem i wychowaniem dzieci)
- Osoby do 25 roku życia
- Osoby po 45 roku życia
- Osoby niepełnosprawne
- Osoby niepozostające w zatrudnieniu zamieszkujące w gminach wiejskich, miejsko – wiejskich oraz mieszkańcy miast do 25 tysięcy mieszkańców zamierzające podjąć zatrudnienie w zawodach pozarolniczych

- Powiatowego Urzędu Pracy oraz jego pracowników,

- innych instytucji rynku pracy i ich pracowników,

- podmiotów działających na rzecz rozwoju zasobów ludzkich oraz upowszechnienia dialogu oraz partnerstwa publiczno – społecznego na poziomie lokalnym i regionalnym,

- osób fizycznych zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej (z wyłączeniem osób, które posiadały zarejestrowaną działalność gospodarczą w okresie 1 roku przed złożeniem wniosku o uzyskanie wsparcia w ramach projektu), w tym w szczególności:
  - Osoby pozostające bez zatrudnienia przez okres co najmniej 12 miesięcy w ciągu ostatnich dwóch lat
  - Kobiety (zwłaszcza powracające oraz wchodzące po raz pierwszy na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem i wychowaniem dzieci)
  - Osoby do 25 roku życia
  - Osoby po 45 roku życia
  - Osoby niepełnosprawne
  - Osoby zamieszkujące na obszarach wiejskich, w gminach wiejskich, miejsko – wiejskich oraz mieszkańcy miast do 25 tysięcy mieszkańców zamierzające podjąć zatrudnienie w zawodach pozarolniczych
- mieszkańców terenów wiejskich w gminach wiejskich, miejsko – wiejskich i miejskich oraz mieszkańców miast do 25 tys. mieszkańców,
- społeczności lokalnych aktywnie działających na obszarach wiejskich na rzecz aktywizacji zawodowej mieszkańców obszarów wiejskich,
- podmiotów działających na obszarach wiejskich na rzecz aktywizacji zawodowej mieszkańców tych obszarów.

Projekty systemowe w obszarze rynku pracy realizowane będą przez Powiatowy Urząd Pracy zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w oparciu o instrumenty i usługi wymienione w powyższej ustawie, finansowane ze środków Funduszu Pracy, w tym m.in.:

- szkolenia prowadzące do podniesienia, uzupełnienia, zmiany kwalifikacji zawodowych,
- staże,
- przygotowanie zawodowe w miejscu pracy,
- prace interwencyjne,
- przyznanie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej (w tym pomoc prawna, konsultacje i doradztwo związane z podjęciem działalności gospodarczej).

W ramach projektów konkursowych skierowanych wyłącznie do Powiatowego Urzędu Pracy realizowane będą m.in. następujące typy inicjatyw:

- projekty służące wzmocnieniu i rozwojowi publicznych służb zatrudnienia m.in. poprzez szkolenia, doradztwo, badania rynku pracy,
- prowadzenie, publikowanie i upowszechnianie badań i analiz sytuacji na lokalnym rynku pracy.

Projekty konkursowe, które będą mogły być realizowane przez wszystkie podmioty to m.in.:

- identyfikacja potrzeb osób pozostających bez zatrudnienia poprzez zastosowanie Indywidualnych Planów Działania,
- organizacja warsztatów oraz szkoleń z zakresu technik aktywnego poszukiwania pracy i nabywania kompetencji kluczowych,
- realizacja programów aktywizacji zawodowej obejmujących jedną lub kilka z następujących form wsparcia:
  - Szkolenia mające na względzie podniesienie, uzupełnienie, zmianę kwalifikacji zawodowych,
  - Staże i praktyki zawodowe,
  - Subsydiowanie zatrudnienia,
  - Poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy,
- zapewnienie pomocy w opiece nad dziećmi i osobami zależnymi osobom wchodzącym po raz pierwszy lub powracającym na rynek pracy, w szczególności po przerwie związanej z urodzeniem i wychowaniem dzieci,
- upowszechnienie i promocja alternatywnych i elastycznych form pracy, metod organizacji pracy oraz wolontariatu,
- wspieranie inicjatyw na rzecz podnoszenia mobilności geograficznej osób pozostających bez zatrudnienia,
- opracowanie i upowszechnianie informacji o ofertach pracy, możliwościach udziału w szkoleniach i stażach oraz innych oferowanych usługach i instrumentach aktywizacji zawodowej,
- tworzenie systemu zachęt prowadzących do zwiększenia poziomu zatrudnienia osób z grup znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy,
- organizowanie kampanii promocyjnych i akcji informacyjnych mających na celu zachęcenie pracodawców do zatrudnienia osób z grup znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy,
- szkolenia oraz specjalistyczne doradztwo dla kadr instytucji rynku pracy,

- rozwój dialogu, partnerstwa publiczno – społecznego i współpracy na rzecz rozwoju zasobów ludzkich w powiecie,
- prowadzenie, publikowanie i upowszechnianie badań i analiz dotyczących sytuacji na regionalnym i lokalnym rynku pracy,
- wsparcie dla osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą (szkolenia, doradztwo, wsparcie finansowe),
- promowanie przedsiębiorczości i samozatrudnienia,
- upowszechnienie dobrych praktyk z zakresu rozwoju przedsiębiorczości,
- projekty przyczyniające się do aktywizacji zawodowej mieszkańców obszarów wiejskich,
- wsparcie lokalnych inicjatyw informacyjnych, szkoleniowych i doradczych promujących aktywizację na poziomie lokalnym,
- rozwój dialogu, partnerstwa publiczno – społecznego i współpracy na rzecz rozwoju zasobów ludzkich na poziomie lokalnym,
- pobudzanie aktywności środowisk lokalnych i ich zaangażowanie w działania zapobiegające marginalizacji obszarów wiejskich.

2. Przedsiębiorczość.

Rolą projektów i inicjatyw podejmowanych w obszarze przedsiębiorczości powinno być podniesienie i dostosowanie kwalifikacji, umiejętności osób pracujących do potrzeb regionalnej i lokalnej gospodarki, a ponadto zwiększenie transferu wiedzy i wzmocnienie powiązań sfery B+R.

W powyższym obszarze m.in. następujące osoby, instytucje, grupy społeczne będą mogły skorzystać z pomocy:

- przedsiębiorcy i ich pracownicy,
- regionalne grupy przedsiębiorstw (i ich pracownicy),
- pracujące osoby dorosłe (powyżej 18 roku życia) wykonujące pracę na podstawie umowy o pracę lub na podstawie umów cywilnoprawnych,
- pracodawcy i pracownicy przedsiębiorstw przechodzący procesy adaptacyjne i modernizacyjne,
- partnerzy społeczni,
- osoby odchodzące z rolnictwa,
- samorządy gospodarcze i zawodowe,
- jednostki samorządu terytorialnego,

- instytucje rynku pracy,
- społeczność lokalna,
- organizacje pozarządowe,
- organizacje pracodawców,
- przedstawicielstwa pracownicze,
- uczelnie,
- jednostki naukowe i naukowo - badawcze,
- pracownicy uczelni, pracownicy jednostek naukowych i naukowo – badawczych,
- doktoranci, absolwenci (w okresie 12 miesięcy od ukończenia studiów) i studenci,
- podmioty odpowiedzialne za opracowanie i wdrażanie Regionalnej Strategii Innowacji.

W ramach projektów konkursowych realizowane będą m.in. poniższe typy inicjatyw:

- szkolenia i doradztwo dla pracowników oraz kadr zarządzających przedsiębiorstw,
- usługi doradcze dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, w tym dla osób samozatrudnionych,
- szkolenia skierowane do osób zatrudnionych o niskich kwalifikacjach lub innych dorosłych osób pracujących zainteresowanych nabyciem nowych, uzupełnieniem lub podwyższeniem kwalifikacji i umiejętności (z wyłączeniem kształcenia formalnego oraz z wyłączeniem osób zarejestrowanych jako poszukujący pracy),
- pomoc w tworzeniu partnerstw lokalnych mających na celu opracowanie i wdrażanie strategii przewidywania i zarządzania zmianą gospodarczą na poziomie lokalnym,
- wsparcie dla pracodawców przechodzących procesy adaptacyjne i modernizacyjne w tworzeniu i realizacji programów zwolnień monitorowanych,
- podnoszenie świadomości pracowników i kadr zarządzających modernizowanych firm w zakresie możliwości i potrzeby realizacji projektów wspierających procesy zmian poprzez szkolenia i doradztwo,
- szkolenia przekwalifikujące i usługi doradcze w zakresie wyboru nowych umiejętności zawodowych,
- szkolenia i doradztwo dla przedsiębiorców wspomagające proces zmiany profilu przedsiębiorstwa,
- badania i analizy dotyczące trendów rozwojowych i prognozowania zmian gospodarczych zachodzących w regionie i powiecie,
- tworzenie sieci współpracy w zakresie wzmacniania dialogu społecznego i inicjatyw podejmowanych wspólnie na poziomie lokalnym i regionalnym przez organizacje

- pracodawców przedstawicielstwa pracownicze, mających na celu zwiększanie zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorców,
- promowanie społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw, w szczególności w odniesieniu do lokalnego rynku pracy i środowiska naturalnego,
  - staże i szkolenia praktyczne dla: pracowników przedsiębiorstw w jednostkach naukowych oraz pracowników naukowych w przedsiębiorstwach,
  - promocja idei przedsiębiorczości akademickiej.

Natomiast typy działań podejmowanych w ramach projektów systemowych to m.in.:

- badania i analizy w odniesieniu do trendów rozwojowych i prognozowania zmian gospodarczych zachodzących w regionie i powiecie,
- tworzenie, rozwój i aktualizacja Regionalnych Strategii Innowacji (RSI),
- wsparcie tworzenia i rozwoju sieci współpracy i wymiany informacji między badaczami naukowymi a przedsiębiorcami w zakresie innowacji i transferu technologii pomiędzy przedsiębiorstwami a instytucjami badawczo – rozwojowymi, uczelniami i innymi podmiotami na poziomie regionalnym i lokalnym,
- stypendia naukowe dla doktorantów kształcących się na kierunkach uznanych za szczególnie istotne z punktu widzenia rozwoju województwa.

3. Edukacja.

W ramach obszaru edukacja podejmowane będą działania mające na celu upowszechnienie edukacji przedszkolnej i kształcenia ustawicznego, stworzenie równych szans w dostępie do edukacji, dostosowanie jakości kształcenia zawodowego do wymagań lokalnego i rynku pracy oraz podnoszenie kwalifikacji, kompetencji kadr pedagogicznych, administracyjnych, zarządzających oświatą.

Grupy docelowe dla projektów realizowanych w obszarze edukacji to m.in.:

- dzieci w wieku przedszkolnym (3-5 lat),
- istniejące przedszkola,
- rodzice dzieci w wieku przedszkolnym (3-5 lat),
- szkoły (instytucje, kadra) i ich organy prowadzące kształcenie ogólne,
- poradnie psychologiczno – pedagogiczne,
- uczniowie szkół podstawowych, gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych i policealnych prowadzących kształcenie ogólne,

- osoby, które przedwcześnie opuściły system oświaty,
- szczególnie uzdolnieni w zakresie nauk matematyczno – przyrodniczych i technicznych uczniowie szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, którym trudna sytuacja materialna utrudnia rozwój edukacyjny,
- uczniowie i słuchacze szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie zawodowe (z wyłączeniem osób dorosłych),
- szkoły i placówki (instytucje i kadra pedagogiczna) prowadzące kształcenie zawodowe (z wyłączeniem szkół dla dorosłych),
- osoby w wieku 25 – 64 lat (oraz osoby nieuczące się w wieku 18-24 lat) zgłaszające z własnej inicjatywy chęć kształcenia formalnego (podnoszenia, uzupełnienia kwalifikacji lub ich formalnego potwierdzenia),
- placówki kształcenia ustawicznego, praktycznego i doskonalenia zawodowego prowadzące kształcenie ustawiczne w formach szkolnych,
- nauczyciele i pracownicy dydaktyczni szkół i placówek oświatowych,
- kadra administracyjna i zarządzająca oświatą,
- partnerzy społeczno – gospodarczy
- pracodawcy
- mieszkańcy gmin wiejskich, miejsko – wiejskich oraz miast do 25 tys. mieszkańców
- społeczności lokalne aktywnie działające na obszarach wiejskich na rzecz rozwoju edukacji na terenach wiejskich i podnoszenia poziomu wykształcenia mieszkańców obszarów wiejskich
- podmioty działające na obszarach wiejskich na rzecz przeciwdziałania ich marginalizacji i zapewnienia odpowiedniego rozwoju.

Projekty systemowe możliwe do zrealizowania w tym obszarze to:

- programy pomocy stypendialnej dla uczniów szczególnie uzdolnionych (zwłaszcza w zakresie nauk matematycznych, przyrodniczych i technicznych), których niekorzystna sytuacja materialna stanowi barierę w rozwoju edukacyjnym.

W ramach projektów konkursowych realizowane będą m.in. poniższe typy inicjatyw:

- tworzenie nowych ośrodków wychowania przedszkolnego oraz wsparcie już istniejących przedszkoli,
- kampanie informacyjne na rzecz upowszechnienia edukacji przedszkolnej,

- programy rozwojowe szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie ogólne ukierunkowane wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów i zmniejszenie dysproporcji w ich osiągnięciach edukacyjnych oraz podnoszenie jakości procesu kształcenia (np. dodatkowe zajęcia dydaktyczno - wyrównawcze, doradztwo i opieka psychologiczno – pedagogiczna, dodatkowe zajęcia dla uczniów ukierunkowane na rozwój kompetencji kluczowych, tworzenie tzw. szkolnych ośrodków kariery),
- programy rozwojowe szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie zawodowe ukierunkowane na zmniejszenie dysproporcji w osiągnięciach uczniów w trakcie procesu kształcenia oraz podnoszenie jakości procesu kształcenia (np. dodatkowe zajęcia dydaktyczno
- wyrównawcze, doradztwo i opieka psychologiczno – pedagogiczna, dodatkowe zajęcia dla uczniów ukierunkowane na rozwój kompetencji kluczowych, wyposażenie placówek w nowoczesne materiały dydaktyczne),
- wsparcie dla placówek kształcenia ustawicznego, praktycznego i doskonalenia zawodowego prowadzących kształcenie w formach szkolnych,
- kampanie informacyjne o korzyściach płynących z podwyższania, uzupełniania posiadanych kwalifikacji,
- programy formalnego kształcenia ustawicznego skierowane do osób dorosłych zainteresowanych uzupełnieniem, podwyższeniem swojego wykształcenia i kwalifikacji ogólnych i zawodowych,
- programy formalnego potwierdzania kwalifikacji ogólnych i zawodowych zdobytych w sposób pozaformalny i nieformalny,
- usługi doradcze w zakresie wyboru ścieżki kształcenia formalnego,
- wsparcie dla placówek kształcenia ustawicznego, praktycznego i doskonalenia zawodowego w zakresie kształcenia formalnego ukierunkowane na m.in.: podwyższanie jakości oferty edukacyjnej, rozwój innowacyjnych form kształcenia ustawicznego,
- studia, kursy, szkolenia doskonalące dla nauczycieli, pracowników placówek kształcenia ustawicznego, praktycznego i doskonalenia zawodowego oraz pracowników administracji oświatowej,
- programy przekwalifikowania nauczycieli szkolnych w związku ze zmieniającą się sytuacją demograficzną (niż szkolny) w kierunku kształcenia ustawicznego osób dorosłych,
- tworzenie i wsparcie działalności inicjatyw ukierunkowanych na pobudzenie świadomości środowisk lokalnych i ich zaangażowanie w działania na rzecz rozwoju edukacji na terenach wiejskich i podnoszenia poziomu wykształcenia mieszkańców obszarów wiejskich,

- projekty przyczyniające się do podnoszenia poziomu wykształcenia i kwalifikacji mieszkańców obszarów wiejskich oraz rozwoju usług edukacyjnych na tych obszarach,
- działania informacyjno – promocyjne, szkoleniowe, doradcze podnoszące świadomość mieszkańców obszarów wiejskich w zakresie korzyści płynących z kształcenia i szkolenia.

4. Integracja społeczna.

Inicjatywy podejmowane w ramach obszaru integracja społeczna będą miały na celu zapewnienie równego dostępu do zatrudnienia osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym, wykluczonym oraz dyskryminowanym na rynku pracy a także podwyższenie ich statusu zawodowego i społecznego. Ponadto realizowane projekty będą dążyć do wzmocnienia potencjału instytucji pomocy i integracji społecznej działających na terenie powiatu, zmierzające do poprawy skuteczności ich funkcjonowania i jakości realizowanych usług.

Grupy docelowe dla projektów realizowanych w obszarze integracji społecznej to między innymi:

- osoby korzystające z pomocy społecznej, które nie pracują i są w wieku aktywności zawodowej, w szczególności należące do jednej (lub kilku) z poniższych grup:
  - Osoby po zwolnieniu z zakładu karnego lub innej placówki penitencjarnej (do 12 miesięcy od jej opuszczenia)
  - Osoby niepełnosprawne, w tym z zaburzeniami psychicznymi
  - Osoby bezdomne
  - Osoby uzależnione od alkoholu lub innych środków odurzających, poddające się procesowi leczenia lub w okresie do 1 roku od jego zakończenia
  - Uchodźcy, cudzoziemcy posiadający zgodę na pobyt tolerowany oraz cudzoziemcy posiadający zezwolenie na osiedlenie się, zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony lub zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego WE mający trudności z integracją zawodową i społeczną
  - Osoby opuszczające rodziny zastępcze, placówki opiekuńczo – wychowawcze oraz placówki, o których mowa w art. 88 ustawy o pomocy społecznej mające trudności z integracją zawodową lub społeczną
- młodzież w wieku 15 – 25 lat zagrożona wykluczeniem społecznym,
- ośrodki pomocy społecznej i ich pracownicy oraz wolontariusze,

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i jego pracownicy oraz wolontariusze,
- pracownicy regionalnych ośrodków polityki społecznej,
- pracownicy i wolontariusze innych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz instytucji pomocy i integracji społecznej realizujący działania w zakresie integracji,
- osoby długotrwale bezrobotne,
- osoby niezatrudnione korzystające ze świadczeń pomocy społecznej,
- osoby powracające na rynek po urlopach macierzyńskich i wychowawczych,
- osoby po pięćdziesiątym roku życia,
- członkowie mniejszości etnicznych (z wyjątkiem Romów),
- otoczenie osób wykluczonych społecznie,
- partnerzy społeczni i gospodarczy,
- podmioty ekonomii społecznej (w szczególności: stowarzyszenia, fundacje, spółdzielnie socjalne, spółdzielnie pracy),
- instytucje rynku pracy,
- mieszkańcy gmin wiejskich, miejsko – wiejskich i miejskich oraz miast do 25 tys. mieszkańców,
- społeczności lokalne aktywnie działające na obszarach wiejskich na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszarów wiejskich,
- podmioty działające na obszarach wiejskich na rzecz przeciwdziałania wykluczenia społecznemu mieszkańców tych obszarów.

Projekty systemowe realizowane przez gminne i miejskie ośrodki pomocy społecznej oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie to m.in.:

- rozwój form aktywnej integracji społecznej (m.in. poprzez kontrakty socjalne, programy aktywizacji lokalnej, indywidualne programy wychodzenia z bezdomności, indywidualne programy integracji uchodźców itp.),
- wsparcie działań na rzecz integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych (w tym rozwoju działań aktywizacyjnych warsztatów terapii zajęciowej),
- upowszechnienie aktywnej integracji i pracy socjalnej w powiecie,
- szkolenia oraz specjalistyczne doradztwo dla kadr instytucji pomocy społecznej.

W ramach projektów konkursowych będą możliwe do realizacji m.in. następujące typy inicjatyw:

- wsparcie dla tworzenia i działalności podmiotów integracji społecznej, w tym: centrów integracji społecznej, klubów integracji społecznej, podmiotów działających na rzecz aktywizacji społeczno – zawodowej,
- kursy i szkolenia umożliwiające nabycie, podniesienie lub zmianę kwalifikacji i kompetencji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- staże i zatrudnienie subsydiowane osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w organizacjach pozarządowych oraz spółdzielniach socjalnych połączone z zajęciami reintegracji społecznej i zawodowej,
- poradnictwo psychologiczne, psychospołeczne, zawodowe i inne, prowadzące do integracji społecznej i zawodowej, skierowane do osób zagrożonych wykluczeniem i ich otoczenia,
- rozwój nowych form i metod wsparcia środowiskowego na rzecz integracji zawodowej i społecznej,
- rozwój usług przewyższających indywidualne bariery w integracji społecznej,
- wsparcie tworzenia i działalności środowiskowych instytucji aktywizujących osoby niepełnosprawne, w tym zaburzone psychicznie,
- promocja i wsparcie wolontariatu, w zakresie integracji osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- wsparcie dla tworzenia i funkcjonowania pozaszkolnych form integracji społecznej młodzieży (świetlice socjoterapeutyczne, kluby środowiskowe),
- kampanie promocyjno – informacyjne z zakresu równości szans, mobilności i elastyczności zawodowej, promowania postaw aktywnych oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu,
- rozwój dialogu, partnerstwa publiczno – społecznego i współpracy na rzecz rozwoju zasobów ludzkich w powiecie,
- prowadzenie, publikowanie i upowszechnianie badań i analiz z zakresu integracji i polityki społecznej w powiecie,
- wsparcie finansowe dla funkcjonowania instytucji otoczenia sektora ekonomii społecznej świadczących m.in.: usługi szkoleniowe, doradcze, promocyjno – informacyjne,
- projekty przyczyniające się do integracji społecznej mieszkańców obszarów wiejskich oraz rozwoju usług społecznych na tych obszarach,
- wsparcie inicjatyw lokalnych o charakterze informacyjnym, szkoleniowym i promocyjnym mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszarów wiejskich,

- rozwój dialogu, partnerstwa publiczno – społecznego i współpracy na rzecz rozwoju zasobów ludzkich na poziomie lokalnym.

V. Struktura zarządzania.

Zarządzanie Programem spoczywać będzie na Starostwie Powiatowym w Starogardzie Gdańskim oraz pozostałych członkach Powiatowego Zespołu Roboczego, który pracował nad powstaniem Programu. Ta grupa będzie miała za zadanie nadzór nad realizacją Programu. Raz w roku dokonywana będzie ocena stanu realizacji na podstawie monitoringu i ewaluacji. Wnioski będą stanowiły podstawę do dokonywania aktualizacji Programu.

Zarządzanie projektami będzie dokonywane m.in. przez następujące podmioty:

1. Rynek pracy

- Powiatowy Urząd Pracy w Starogardzie Gdańskim
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Starogardzie Gdańskim
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Starogardzie Gdańskim
- Jednostki samorządu terytorialnego – samorząd powiatowy, samorządy gminne
- Organizacje pozarządowe

2. Przedsiębiorczość

- Przedsiębiorcy
- Agencja Wspierania Przedsiębiorczości
- Starogardzki Klub Biznesu
- Cech Rzemiosł Różnych
- Wojewódzkie Zrzeszenie Handlu i Usług w Gdyni, Biuro Rejonowe w Starogardzie Gdańskim
- Powiatowy Urząd Pracy w Starogardzie Gdańskim
- Jednostki samorządu terytorialnego – samorząd powiatowy, samorządy gminne
- Organizacje pozarządowe

3. Edukacja

- Jednostki samorządu terytorialnego – samorząd powiatowy, samorządy gminne
- Przedszkola, Szkoły Podstawowe, Gimnazjalne, Ponadgimnazjalne
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
- Organizacje Pozarządowe
- Biblioteka Powiatowa w Skórczu, Biblioteki Miejskie i Gminne

- Świetlice Wiejskie

4. Integracja społeczna

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Starogardzie Gdańskim
- Jednostki samorządu terytorialnego – samorząd powiatowy, samorządy gminne
- Gminne i Miejskie Ośrodki Pomocy Społecznej
- Domy Pomocy Społecznej w Powiecie Starogardzkim
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
- Centrum Interwencji Kryzysowej
- Policja
- Areszt Śledczy
- Caritas Diecezji Pelplińskiej
- Warsztaty Terapii Zajęciowej dla Osób Niepełnosprawnych
- Organizacje Pozarządowe

Starostwo Powiatowe w Starogardzie Gdańskim zapewni odpowiednią informację i promocję Programu na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej skierowaną do mieszkańców Powiatu Starogardzkiego. Stosownie do rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 roku ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 informacja i promocja ma służyć podkreśleniu roli Wspólnoty Europejskiej oraz zapewnić przejrzystość pomocy udzielanej ze środków polityki spójności. Poprzez promocję Programu Starostwo Powiatowe w Starogardzie Gdańskim będzie dążyło do zwiększenia świadomości społeczności lokalnej z korzyści płynących z integracji z Unią Europejską oraz upowszechnienia wiedzy na temat efektów i postępów realizacji funduszy strukturalnych. Ponadto zostanie zapewniona możliwość wymiany doświadczeń pomiędzy uczestnikami procesu wdrażania Programu.

VI. Monitoring i ewaluacja.

Obowiązek monitorowania i sprawozdawczości wynika z treści rozporządzenia Rady Unii Europejskiej nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 roku ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999. Monitoring jest elementem bieżącego zarządzania środkami publicznymi, mającym na celu zapewnienie prawidłowości i wydajności wdrażania programów finansowanych z tych środków, poprzez zbieranie wiarygodnych danych o tych programach, porównywanie ich z zakładanymi wskaźnikami oraz podejmowanie przy udziale partnerów samorządowych, gospodarczych, społecznych decyzji o zmianach w tych programach.

Monitorowanie Programu na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej w Powiecie Starogardzkim służy zapewnieniu jego sprawnego zarządzania i odpowiedniej jakości jego wdrażania. Bieżące monitoring pozwoli zidentyfikować problemy pojawiające się w toku realizacji Programu oraz podejmować działania eliminujące występujące przeszkody i bariery. Ponadto ma na celu dostosowanie Programu do zmieniającej się sytuacji społeczno – gospodarczej.

Będzie ono prowadzone przez Starostwo Powiatowe w Starogardzie Gdańskim jako instytucję kompleksowo zarządzającą Programem oraz Zespół ds. monitoringu i ewaluacji. W skład Zespołu wejdą osoby powołane (zaproszone) przez Starostę Starogardzkiego reprezentujące instytucje wywodzące się z następujących obszarów: rynku pracy, przedsiębiorczości, edukacji i integracji społecznej. Do ich zadań m.in. będzie należało:

- okresowe kontrolowanie postępu w zakresie osiągnięcia założonych celów operacyjnych ogólnych i szczegółowych,
- sporządzanie i analizowanie rocznych sprawozdań,
- opracowywanie propozycji zmian Programu.

Monitorowanie prowadzone będzie w oparciu o określone w Programie wskaźniki charakteryzujące poszczególne cele operacyjne ogólne i szczegółowe, a jego podstawowym narzędziem będą sprawozdania przygotowywane corocznie na koniec roku kalendarzowego (pierwsze sprawozdanie na koniec 2008 roku). Dane niezbędne do ich sporządzenia będą przesyłane do Starostwa Powiatowego w Starogardzie Gdańskim przez projektodawców. Zgromadzone informacje stworzą możliwość określenia czy podejmowane przez

projektodawców działania zmierzają do realizacji założonych w Programie celów. W Starostwie Powiatowym powstanie baza projektów realizowanych w powiecie w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Projektodawcy zobowiązani będą do składania informacji o realizowanych przez siebie projektach dofinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Monitoring jest kluczowym źródłem informacji potrzebnych do dokonania ewaluacji (oceny) Programu na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej w Powiecie Starogardzkim. Celem ewaluacji jest określenie faktycznych efektów, rezultatów zrealizowanych projektów w ramach Powiatowego Programu na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej pod kątem trafności, efektywności, skuteczności, trwałości i użyteczności. Ewaluacja ma na celu sprawdzenie czy w wyniku podejmowanych w ramach Programu inicjatyw, przedsięwzięć powstały spodziewane rezultaty oraz czy te rezultaty przełożyły się na realizację założonych celów operacyjnych ogólnych i szczegółowych. Przegląd osiągnięć Programu w stosunku do zaplanowanych założeń pozwoli na wyciągnięcie wniosków z realizacji Programu na przyszłość.

Planowane jest przeprowadzenie ewaluacji:

- ewaluacji mid-term – mniej więcej w połowie Programu; poddaje analizie osiągnięte na tym etapie rezultaty oraz dokonuje pierwszej oceny jakości Programu; na tym etapie będzie możliwa ocena poczynionych założeń, zwłaszcza celów i wskaźników pod kątem zmieniających się warunków społeczno – gospodarczych
- ewaluacji ex – post – przeprowadzona po zakończeniu Programu; ma zbadać, jakie są długotrwałe efekty (oddziaływanie) programu i ich trwałość, czyli całościowo ocenić skuteczność, efektywność, trafność i użyteczność Programu;

Ewaluacja Programu zostanie przeprowadzona przez Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji wraz z pracownikami Starostwa Powiatowego w Starogardzie Gdańskim.